משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר נשים

עיקר תוספות יום טוב על משנה נזיר

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה נזיר

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-נזיר/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ד 7
משנה ה 7
משנה ו 7
משנה ז 7
פרק ב 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה ח 10
משנה ט 10
פרק ג 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 11
משנה ז 12
פרק ד 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ה 13
משנה ז 13
פרק ה 13
משנה א 13
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ה 14
משנה ו 15
משנה ז 15
פרק ו 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ד 16
משנה ה 17
משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 18
משנה ט 18
משנה י 18
משנה יא 18
פרק ז 19
משנה א 19
משנה ב 19
משנה ג 19
משנה ד 20
פרק ח 21
משנה א 21
משנה ב 21
פרק ט 22
משנה א 22

משנה ב 23
משנה ג 24
משנה ד 25
משנה ה 25

פרק א

משנה א

א וְיָלְפִינַן לְהוּ מִקְּרָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק קַמָּא דִּנְדָרִים:

ב וּמִכָּל מָקוֹם בָּעִינַן שֶׁיְּהֵא נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו, דְּקַבָּלָה בַּלֵּב אֵינָהּ כְּלוּם, דְּגַבֵּי נָזִיר כְּתִיב [בְּמִדְבָּר ו] כִּי יַפְלִיא, שֶׁיִּפָּרֵשׁ בְּפִיו, אֲבָל כִּי נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וּפֵרֵשׁ בִּשְׂפָתָיו אֲהֵא וּבְלִבּוֹ חָשַׁב לִהְיוֹת נָזִיר מַחְשֶׁבֶת הַלֵּב מַהֲנָיָא כְּאִלּוּ אָמַר בְּפִיו אֲהֵא נָזִיר כָּזֶה שֶׁעוֹבֵר לְפָנָיו. תּוֹסָפוֹת:

ג דְּאִי לָאו הָכִי דִּלְמָא אֲתְנָאָה כּוּ' קָאָמַר. גְּמָרָא. וַאֲפִלּוּ נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד שֶׁהָעִלְגִים מִן הָאֻמּוֹת הַמִּשְׁתַּתְּפִין לְיִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשַׁבְּשִׁין לְשׁוֹן נָזִיר עַל צַד שִׁנּוּי לְשׁוֹנָם, אַחַר כָּךְ נֶעְתַּק זֶה אֶל הֶהָמוֹן וְנִפְסָד הַלָּשׁוֹן לְפִי דִּבּוּרָם. הָרַמְבַּ"ם. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר כִּנּוּיִים כְּפִי הַמָּקוֹם וּכְפִי הַזְּמַן, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּפֶרֶק קַמָּא דִּנְדָרִים מִשְׁנָה ב':

ה גְּמָרָא. וּלְגוּפֵיהּ לֹא אִיצְטְרִיךְ, דְּהָא בָּרִישָׁא אֲפִלּוּ הָיָה אוֹמֵר אֲהֵא הֲרֵי זֶה נָזִיר, אֶלָּא לְדִיוּקָא אִיצְטְרִיךְ, טַעְמָא דְּאָמַר כָּזֶה, הָא הָאוֹמֵר הֲרֵינִי אֲפִלּוּ נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו לֹא מַהֲנֵי, דְּטָפֵי מַשְׁמַע אֲהֵא כָּזֶה מִן הֲרֵינִי כִּי לֹא סֵים כָּזֶה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן לְעֵיל רֵישׁ פֶּרֶק ד':

ו **מָסַלְסֵל**. הֲנֵי לָאו יָדוֹת נִינְהוּ, דְּאִם כֵּן לִיתְנִינְהוּ לְעֵיל, אֶלָּא כִּיוָן דְּגָמַר דִּבּוּרוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ לְהֶדְיֵא אַנְזִירוּת וַאֲנַן הוּא דְמָפָרְשִׁים דִּבּוּרֵיהּ, מַשְׁמַע דְּנְזִירוּת בָּא לוֹמַר כִּי אָמַר הֲנֵי לְשׁוֹנוֹת וְתָפֵס בְּשְׁעָרֵיהּ. תּוֹסָפוֹת:

ז דְּאִי לֹא הָכִי, מְסַלְסֵל אֵימָא שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לִלְמֹד תּוֹרָה דִּכְתִיב [מִשְׁלֵי ד] סַלְסְלֶהָ וּתְרוֹמְמֶךָּ, מְכַלְכֵּל אֵימָא לְמֵיזַן עֲנִיִּים כְּדִכְתִיב וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף וְגוֹ' [בְּרֵאשִׁית מז]. גְּמָרָא. אֲבָל בְּשִׁלּוּחַ פֶּרַע לֹא אוֹקִים לָהּ בַּגְּמָרָא כְּשֶׁתּוֹפֵס בִּשְׂעָרוֹ, וּמֵבִיא קְרָא דְּמַשְׁמַעוּתֵיהּ גִּדּוּל שֵׂעָר דִּכְתִיב [שִׁיר הַשִּׁירִים ד] שְׂלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים. וּבָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ מַשְׁמַע דְּבָעֵי אֲחִיזַת שֵׂעָר גַּם לְשִׁלּוּחַ פֶּרַע:

משנה ב

ח **הֲרֵי זֶה נָזִיר**. גְּמָרָא, מַאי טַעְמָא, אָמַר קְרָא [בְּמִדְבָּר ו] מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י דְּמַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ לֹא נָזַר אֶלָּא מִיַּיִן לְחוּדֵיהּ הֲוֵי כְּנָזִיר מִכֻּלָּם:

ט **כְּשִׁמְשׁוֹן**. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י וְתוֹסָפוֹת דִּכְשֶׁאוֹמֵר שִׁמְשׁוֹן וְאִי נַמִּי שִׁמְשׁוֹן בֶּן מָנוֹחַ לֹא סַגִּי עַד שֶׁיֹּאמַר עוֹד סִימָן אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה סִימָנִים, כְּבַעַל דְּלִילָה כּוּ', וְאִי אָמַר חַד מֵהֲנֵי שְׁלֹשָׁה סִימָנִים בִּלְבַד נַמִּי סַגִּי. וּלְהָרַמְבַּ"ם בְּכָל חַד סַגִּי וַאֲפִלּוּ אוֹמֵר כְּשִׁמְשׁוֹן בִּלְבַד. וּמֵהָרַ"ב בְּסוֹף פֶּרֶק ט' מוּכָח דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

י **שִׁמְשׁוֹן**. כְּדִתְנַן בְּסֵיפָא שֶׁמַּתָּר לְהִטַּמֵּא לְמֵתִים, וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם וַאֲשֶׁר הִתִּירוּ לוֹ זֶה שֶׁהוּא לֹא נָדַר בְּנָזִיר אֲבָל הַמַּלְאָךְ אָמַר לְאִמּוֹ כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר. עִנְיָנוֹ פָּרוּשׁ. וְתֵימַהּ דְּאִם כֵּן הֲרֵינִי כְּשִׁמְשׁוֹן לָמָּה יִהְיֶה נָזִיר, וַהֲרֵי אֵין נָזִיר עַד שֶׁיַּתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר כְּדִתְנַן רֵישׁ פֶּרֶק ב' דִּנְדָרִים, וְהַנְּזִירוּת מִכְּלָל הַנְּדָרִים הוּא שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִדֹּר נֶדֶר נָזִיר. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

יא **בְּתַעַר**. וְלֹא לְגַמְרֵי, מֵאַבְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא גִּלַּח לְגַמְרֵי, שֶׁהֲרֵי נִתְלָה בְּשַׂעָרוֹ. תּוֹסְפוֹת. כְּלוֹמַר שֶׁהֲרֵי מַעֲשֶׂה תְּלִיָּתוֹ סָמוּךְ לְמַעֲשֶׂה גִּלּוּחוֹ הָיָה:

יב **שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת**. בְּשָׁעָה שֶׁמַּקֵּל, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְאַסְמַכְתָּא מֵאַבְשָׁלוֹם מִדְּאָמַר אֲשֶׁלַּם נִדְרֵי, חֲטַאת עוֹלָה וּשְׁלָמִים כְּנָזִיר טָהוֹר. קָרְבַּן טֻמְאָה, שְׁתֵּי תּוֹרִים וְאֵשָׁם. תּוֹסְפוֹת:

יג **וְאִם נִטְמָא כּוּ**'. לֹא אָתָא לְאַשְׁמְעִינַן אֶלָּא הַחֲלוּקִים שֶׁבֵּין נְזִיר עוֹלָם לִנְזִיר שִׁמְשׁוֹן אֲבָל בַּיַּיִן אֲסוּרִים שְׁנֵיהֶם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יד וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וְזֶה עִנְיָן מְקֻבָּל, וְאָמְנָם סָמַךְ לָזֶה עַל דֶּרֶךְ סִימָן:

טו גְּמָרָא. וְלֹא אָמְרִינַן דְּלֶהֱוֵי נָזִיר לְעוֹלָם כְּמוֹ בַּמִּשְׁנָה דִּלְקַמָּן, דְּאִם הוּא רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֵּן הָוָה לֵיהּ לְהַזְכִּיר מִנְיַן סוֹף הָעוֹלָם, דְּיוֹדֵעַ הוּא שַׁפִּיר דְּהָעוֹלָם יֵשׁ בּוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה מַהֲלַךְ וַהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר חֲמֵשׁ מְאוֹת שָׁנִים, וּלְפִיכָךְ אָזְלִינַן לְקֻלָּא. וּגְדוֹלָה רְצוֹנוֹ לוֹמַר טְרִיחָא עָלַי, וּקְטַנָּה כְּלוֹמַר דְּלֹא טְרִיחָא. תּוֹסְפוֹת:

טז **אָחֹת**. צְרִיכֵי, דְּלֹא תֵּימָא דְּדֵי לָנוּ מֵאוֹתָהּ שָׁעָה לַעֲשׂוֹתָהּ יוֹם וְמִצְטָרְפִין בַּהֲדֵי שִׁלְשִׁים יוֹם וְיִהְיֶה שִׁלְשִׁים וְאֶחָד יוֹם, קָא מַשְׁמַע לָן כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְהוֹסִיף עַל דִּבּוּרוֹ מוֹסִיף נְזִירוּת שָׁלֵם. גְּמָרָא וְתוֹסָפוֹת:

יז **אַחַת וּמֶחֱצָה**. הָכִי נַמִּי קָרֵב נָזִיר אֵצֶל מֶחֱצָה, שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְקָרֵב יוֹתֵר, דַּהֲרֵינִי נָזִיר מֶחֱצָה לֹא מַשְׁמַע עַל מָה מֶחֱצָה. תּוֹסָפוֹת. וּצְרִיכָא, דְּלֹא תֵּימָא דְּשָׁאנֵי שָׁעוֹת דְּאֵין נוֹדְרִים לְשָׁעוֹת כּוּ' אֲבָל הָכָא דְּנָחִית לְדָוְקָא אֵימָא לֹא לִימְנֵי אֶלָּא אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה יוֹם. גְּמָרָא וְתוֹסָפוֹת:

יח **שִׁתִּים**. דְּסָמִיךְ נָזִיר בְּדִבּוּרוֹ אֵצֶל הַיּוֹם וְאֵצֶל הַשָּׁעָה. תּוֹסָפוֹת:

יט דְּוַדַּאי חָיֵל עָלֶיהָ שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם, דְּיוֹם אֶחָד מִצְטָרֵף שַׁפִּיר בַּהֲדֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם לְמֵהֱוֵי נָזִיר כָּל שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם. וְהוּא הַדִּין אִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שְׁלֹשִׁים וְיוֹם אֶחָד, דְּלֹא הָוֵי נָזִיר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד יוֹם כֵּיוָן שֶׁהִפְסִיק בְּתֵבַת שְׁלֹשִׁים, דְּאַרִישָׁא קָאֵי, אֶלָּא דְּנָקַט אֶחָד מִן הַדִּינִין, וּמַאי דְּסָלִיק חִלֵּק דְּהַיְנוּ דְּקָאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר וְשָׁעָה אֶחָת. תּוֹסָפוֹת:

משנה ד

כ **עוֹלָם**. לְפִי שֶׁשִּׁעֲרוֹת רֹאשׁוֹ מְרֻבִּים מִשְּׁנֵי חֲיָיו. רַשׁ"י:

כא גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשׁ"י, אֲבָל מִכָּאן וְעַד סוֹף עוֹלָם דִּלְעֵילּ אִי נַמִּי עַד מָקוֹם פְּלוֹנִי דִּלְקַמָּן, אַף עַל גַּב דְּכַמָּה פַּרְסָאוֹת אִיכָּא, סַדְנָא דְּאַרְעָא חַד הוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

כב **הַבַּיִת**. פֵּרוּשׁ בַּיִת רִיקָנִית אוֹ קֻפָּה רֵיקָנִית. תּוֹסָפוֹת:

כג **אִם אָמַר כו'**. אֲבָל מִסְתָּמָא לֹא, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ בְּמַשְׁמַע הַלָּשׁוֹן כְּמוֹ גַּבֵּי מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם:

כד **חַרְדָּל**. וּבַגְּמָרָא וְאֵימָא לֵיחַזְיֵהּ כְּאִלּוּ הִיא מְלֵאָה קִשּׁוּאִין וּדְלוּעִין וּלְהֱוֵי לֵיהּ תַּקָּנְתָּא כְּמִסְפָּר הַקִּשּׁוּאִין שֶׁמַּחְזֶקֶת הַקֻּפָּה, מִי לֹא תְּנַן סְפֵק נְזִירוּת מֻתָּר, וּמְשָׁנֵי, הָתָם לֹא נָחִית לְנָזִירוּת, הָכָא נָחִית לְנָזִירוּת, שֶׁאֲפִלּוּ תְּדִינֵיהּ בְּקִשּׁוּאִין הֲרֵי הוּא נָזִיר עַל כָּל פָּנִים, וְכֵיוָן דְּנָחִית לְנָזִירוּת בְּמַאי לְסַלְקֵהּ, דִּדְלְמָא כְּחַרְדָּל קָבֵל עָלָיו. וּפְרִיךְ אַכַּתִּי כְּשֶׁהִשְׁלִים נְזִירוּת דְּקִשּׁוּאִין הָוֶה לֵיהּ כְּלֹא נָחִית לְנָזִירוּת. וּמְשָׁנֵי הַאי תַּנָּא בְּהָא כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ דְּאִם לֹא אָמַר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת כוּ' אֵינוֹ מְגַלֵּחַ אֶלָּא לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּכְלוֹמַר וְשֶׁמָּא כְּחַרְדָּל קָבִיל, וְנִדּוֹן עַד יוֹם מוֹתוֹ נְזִירוּת חָד וְאָרֹךְ וּכְפֵרוּשׁ רַשׁ"י וְתוֹסָפוֹת, וְלֹא קָשְׁיָא הָא לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הֲוֵי כְּמֻסָּלָק מִנְּזִירוּת, דְּהָא דִּמְגַלֵּחַ לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ אֵינוֹ אֶלָּא הֲקָלַת הַכְּבָדַת הַשֵּׂעָר בְּעָלְמָא וְלֹא גִּלּוּחַ מַמָּשׁ, אִם כֵּן לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. נִרְאֶה לִי:

כה דְּכְרַבִּי אִתְיָא. אֲבָל לַתַּנָּא קַמָּא דְּהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ לֹא הָוֵי נָזִיר אֶלָּא לְשׁוֹן יוֹם וְלֹא יוֹתֵר, וּמִטַּעַם שֶׁכָּתוּב בְּסָמוּךְ, וְזֶה הָוֶה לְהוּ לְהָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם לְפָרֵשׁ, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

כו גְּמָרָא, דְּכֵיוָן שֶׁהֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ מוּכְחָא מִלְּתָא דְּאַדַּעְתָּא דִּלְהֱוֵי נָזִיר כָּל זְמַן שֶׁיִּהֵא בַּדֶּרֶךְ קָאָמַר, וְעוֹד דְּכֵיוָן דְּהֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ לֵיכָּא לְמֵימַר דַּאֲרִיכָא לֵיהּ מִלְּתָא מִכָּאן וְעַד מָקוֹם פְּלוֹנִי, דְּהָא חָזִינַן דְּלֹא אֲרִיכָא לֵיהּ דֶּרֶךְ, דְּהֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ כְּבָר. רַשׁ"י. וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ דְּמִסְתָּמָא מִפְּנֵי אֲנָסֵי הַדֶּרֶךְ קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת לְהִנָּצֵל מִסַּכָּנַת הַדֶּרֶךְ, לְכָךְ אוֹמְדִין מַהֲלַךְ הַיָּמִים עַד מָקוֹם פְּלוֹנִי:

משנה ז

כז וּמֵיהוּ פְּלִיגֵי תַּנָּא קַמָּא וְרַבִּי יְהוּדָה אַתַּנָּא קַמָּא דְּמִשְׁנָה ד', דְּהָתָם דְּלֹא אָמַר כְּמִנְיָן סְבִירָא לֵיהּ כְּרַבִּי. וּמֵהַאי טַעְמָא אִתְיָא מִשְׁנָה ה' כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּהָכָא, וְאִם כֵּן קָשֶׁה דְּהָתָם

פָּסְקוּ הָרַמְבַּ"ם וְהָרַ"ב לֹא כְּרַבִּי, וּמַשְׁמַע אֶלָּא כְּתַנָּא קַמָּא, וְהָכָא פָּסְקוּ כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְצָרִיךְ עִיּוּן:

פרק ב

משנה א

א בְּגְמָרָא. וְאִם תֹּאמַר לֵימָא בֵּית הִלֵּל סְבִירָא לְהוּ יֵשׁ שְׁאֵלָה לְהֶקְדֵּשׁ, וְיֵשׁ לוֹמַר מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי לְבֵית הִלֵּל נְהִי דְּנָזִיר מִיַּין לֹא הָוֵי, מִיהוּ לֶהֱוֵי נָדוּר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת, לְהָכִי קָאָמַר דְּפָטוּר לְגַמְרֵי, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים, שֶׁאִם בָּא לְהִיוֹת נָדוּר מִן הַגְּרוֹגָרוֹת הָוֶה לֵיהּ לְמֵימַר בְּלְשׁוֹן קוֹנָם כְּדֶרֶךְ הַנּוֹדְרִים. תּוֹסְפוֹת:

ב וְאִם תֹּאמַר וְהָא אִיהוּ נָזִיר קָאָמַר, וְאֵיךְ יִהְיֶה נָדוּר. וְיֵשׁ לוֹמַר נָזִיר לְשׁוֹן הַפְרָשָׁה כְּאִלּוּ אָמַר הֲרֵינִי פָּרוּשׁ מִן הַגְּרוֹגָרוֹת. וְאַף עַל גַּב דְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לֵיהּ דְּאָמַר קָרְבָּן בְּלֹא כ"ף לֹא הָוֵי נֶדֶר בַּקָּרְבָּן, בְּאוֹמֵר עָלַי לֹא בָּעֵי כ"ף. תּוֹסְפוֹת, וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג וְאִם כֵּן רַבִּי יְהוּדָה טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי אֲתָא לְאַשְׁמְעִינַן, וּמְצִינוּ כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, אָמְרָה זֹאת הַפָּרָה נְזִירָה אֲנִי עַל דֶּרֶךְ הַעֲבָרָה, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּנֵי אָדָם בִּזְמַנֵּינוּ זֶה בִּשְׁבִיל הַרְבֵּה מִן הַגֹּלְמִים כְּשֶׁקָּשֶׁה עֲלֵיהֶם הַמְּלָאכָה בָּהֶם אוֹמֵר נִשְׁבַּע זֶה הַדָּבָר שֶׁהוּא לֹא יִתְפַּעֵל, כְּמוֹ כֵן בְּלֹא סָפֵק הָיָה גַּם כֵּן בִּזְמַנָּם. עַד כָּאן. וּבִלְשׁוֹן הַכָּתוּב נִמְצָא מַחְשָׁבָה אַף בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים כְּמוֹ וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר (יוֹנָה א), וְנִמְצָא מַחְשָׁבָה בִּלְשׁוֹן אֲמִירָה (בְּרֵאשִׁית כז) וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ. רַשְׁ"י:

ה **הַדָּלֶת**. וּצְרִיכָא, דְּלֹא תֵּימָא דַּוְקָא גְּרוֹגָרוֹת [וּבָשָׂר] מִחַלְפֵי בָּעֲנָבִים אֲבָל בְּדֶלֶת מוֹדוּ בֵּית שַׁמַּאי, וְאִי אַשְׁמְעִינַן דֶּלֶת הָוֶה אֲמִינָא בְּהָא אָמְרֵי בֵּית הִלֵּל. גְּמָרָא. דְּפֵירֵי בְּפֵירֵי מְחֻלָּף. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **הַזֶּה**. אַף עַל פִּי שֶׁבַּכְּתוּב נִמְצָא (מִשְׁלֵי כו) הַדֶּלֶת תִּסֹּב עַל צִירָהּ כו' כְּבָר אָמַר הֶחָכָם רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן עֶזְרָא כָּל אֲשֶׁר אֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים זָכְרוּהוּ וְנַקֵּבוּהוּ:

ז **קָרְבָּן**. כְּלוֹמַר נָדוּר וּכְדִלְעֵיל, וְכֵן מִן הַדֶּלֶת שַׁיָּךְ לִדֹּר בְּקָרְבָּן, שֶׁהֲרֵי כָּל דְּבָרִים שֶׁבָּעוֹלָם יָכוֹל לֶאֱסֹר עָלָיו בְּהַתְפֵּסַת קָרְבָּן:

ח וּכְדִמְפַרְשִׁינַן בְּרֵישָׁא וְנִרְאֶה לִי לְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר הָיָה בְּלִבִּי לוֹמַר הֲרֵי פָּרָה זוֹ עָלַי קָרְבָּן כְּשֶׁאָמַרְתִּי שֶׁהַפָּרָה אָמְרָה שֶׁתְּהֵא נְזִירָה אִם עוֹמֶדֶת הִיא שֶׁאֲנִי אוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר מִמֶּנָּה כו'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

משנה ג

ט **נָזִיר**. כְּמוֹ בְּנוֹדָר מִן הַחַרְצַנִּים דְּמַשְׁנָה ב' פֶּרֶק קַמָּא, וְלֹא קָתָנֵי לַהּ אֶלָּא מִשּׁוּם סֵיפָא:

י פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם אָבָל לֹא הִגִּיעַ לְשִׂכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט, שֶׁאֲז אֵינוֹ בַּר חִיּוּבָא:

משנה ד

יא **שׁוֹתֶה יַיִן כּוּ'**. מִשּׁוּם דִּכְתִיב [בְּמִדְבָּר ו] נָזִיר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ, נִיחָא לְהוּ לְאֱנָשֵׁי לִדְוֹר בְּתִגְלַחַת. אֲבָל הוּא הַדִּין כְּשֶׁנּוֹדַר עַל מְנָת לְגַלֵּחַ:

יב וּמַשְׁמַע דְּאֵין לוֹ הַתָּרָה. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל הָרַאֲבַ"ד כָּתַב שֶׁאִם בָּא לִפְנֵי חָכָם וְאָמַר לוֹ כָּךְ דֶּרֶךְ שְׁאֵלָה שֶׁהֶחָכָם מַתִּיר לוֹ, שֶׁאֵין פֶּתַח לְנִדְרוֹ גָּדוֹל מִזֶּה, וְלֹא אָמְרוּ אָסוּר אֶלָּא כְּשֶׁהוּא סוֹבֵר לְהַתִּיר לְעַצְמוֹ מִזֶּה הַדֶּרֶךְ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג **מִפְּנֵי כּוּ'**. כְּלוֹמַר שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לְטַמְּאוֹת בָּהֶם וּלְטַפֵּל בָּהֶם בְּשָׂכָר מֵחֲמַת דֶּחְקָא. תּוֹסְפוֹת. וְרַשִׁ"י פֵּרֵשׁ שֶׁאֵין קוֹבְרִין בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אֶלָּא הוּא:

יד וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסְפוֹת, דְּמִי דָּמֵי, דְּנִדְרֵי אֲנָסִים הֵיְינוּ שֶׁהָאֹנֶס בָּא אַחַר כָּךְ, אֲבָל בִּשְׁעַת הַנֵּדֶר לֹא יָדַע הָאֹנֶס. וּמְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ תַּם דְּמַתְנִיתִין נָמֵי אִירֵי שֶׁהָאֹנֶס בָּא אַחַר כָּךְ, כְּגוֹן שֶׁבִּשְׁעַת הַנֵּדֶר הָיָה בְּרִיא וְחָזָק וְיָכוֹל לִחְיוֹת בְּלֹא יַיִן, וּלְבַסּוֹף הֶחֱלִישׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו וְעַל יְדֵי שְׁאֵלָה מֻתָּרִים אַף לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלֹא אָסַר אֶלָּא עַד שֶׁיִּשְׁאַל. וּמִכָּאן סַיְּעָתָא לְפֵרוּשׁ הָרַאֲבַ"ד דְּמְפָרֵשׁ לֶאֱסֹר דִּבְדִבְרֵי תַּנָּא קַמָּא דְּרֵישָׁא הַיְינוּ נָמֵי עַד שֶׁיִּשְׁאַל:

משנה ה

טז שֶׁחַיָּב בָּהֶם בִּשְׁעַת הַתִּגְלַחַת כְּשֶׁנִּשְׁלָם הַנְּזִירוּת. הָרַמְבַּ"ם:

יז מִשּׁוּם דְּהָכִי קָאָמַר, דְּאִי מַשְׁכַּחְנָא דַּהֲוֵי נָזִיר אֲנַלְחֵיהּ. גְּמָרָא:

יח **וְאִם לָאו**. שֶׁאֵין לָהֶם פְּקִחוּת זֶה אֶלָּא כָּל אֶחָד הֵבִיא קָרְבָּן לְעַצְמוֹ, צָרִיךְ [כָּל אֶחָד] לְגַלֵּחַ לְנָזִיר אַחֵר לְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו תַּחְתָּיו. תּוֹסְפוֹת:

משנה ו

יט שֶׁבָּזֶה הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא חֲצִי כּוּ', כֵּיוָן שֶׁתְּלָה הַחֲצִי בַּקָּרְבָּן. וּכְשֶׁאוֹמֵר [קָרְבָּנוֹת] חֲצִי נָזִיר עָלַי הַכֹּל מוֹדִים דְּכֻלֵּיהּ בָּעֵי אָתוֹיֵי, כֵּן הוּא שִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת. וְכָתַב דְּוִשְׁמַע חֲבֵרוֹ וְאָמַר וַאֲנִי, בִּכְדֵי נָקֵט, דְּהָא בָּרִאשׁוֹן נָמֵי פְּלִיגִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

כ **בֵּן**. פֵּרוּשׁ הוֹדָאָה וְשֶׁבַח לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁחָנַנִי וְזִכַּנִי וְנוֹלַד לִי בֵּן. תּוֹסְפוֹת:

כא **הֲרֵי זֶה נָזִיר**. בַּגְּמָרָא פָּרֵיךְ פְּשִׁיטָא, וּמִשְׁנֵי מִשּׁוּם סֵיפָא בַּת טַמְטוּם כּוּ' שֶׁאֵינוֹ נָזִיר, דְּמַהוּ דְּתֵימָא לְכִשֶּׁאָבָּנָה הוּא דְּקָאָמַר [דִּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית ל) וְאִבָּנָה גַּם אָנֹכִי מִמֶּנָּה וְכִי נוֹלַד בַּת כּוּ' בְּהֶנֵי נַמֵּי בָּנוּי וְלֶהֱוֵי נָזִיר], קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא:

כב **כְּשֶׁיִּהְיֶה.** יֵשׁ נֻסְחָאוֹת דִּלֹא גָּרְסִינַן לַהּ וְלֹא יָדַעְנָא אַמַּאי שָׁנֵי בַּסֵּיפָא מִלִּישְׁנָא דְּרֵישָׁא:

כג **בַּת.** דְּמַהוּ דְּתֵימָא וְלָד דִּמְחַשְּׁבֵי בֵּינֵי אֵינָשֵׁי קָאָמַר, דְּהַיְנוּ בֵּן, קָא מַשְׁמַע לָן דְּבַת כוּ' נַמִּי מִקְרֵי וָלָד. גְּמָרָא:

כד בְּסוֹף פִּרְקִין דִּלְעֵיל, גַּם מִשְׁנָה ה' דְּהָתָם כְּוָתֵיהּ:

משנה ח

כה **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר.** וְלֹא פְּלִיג אֲהָא דְּנוֹלָד לוֹ בֵּן [טָמְטוּם כוּ'] דִּלְעֵיל, דִּכְשֶׁאָמַר שֶׁיִּהְיֶה לִי בֵּן, וַדַּאי לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ אֶלָּא לְבֵן וַדַּאי לֹא לְטָמְטוּם, וְלֹא פְּלִיג אֶלָּא הֵיכָא דְּהִפִּילָה בֵּן זָכָר, דִּמְסָפְקָא לֵיהּ דְּשָׁמָא הָוֵי בֶּן קַיְמָא וְהָוֵי בֵּן גָּמוּר. תּוֹסָפוֹת:

משנה ט

כו **מַשְׁלִים.** וְאַחַר כָּךְ יְגַלֵּחַ עַל שְׁתֵּיהֶם, וּמֵבִיא שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת, אֶחָד לִנְזִירוּת בְּנוֹ וְאֶחָד לִנְזִירוּת עַצְמוֹ. אֲבָל לֹא יְגַלֵּחַ אַחַר שֶׁהִשְׁלִים נְזִירוּת בְּנוֹ, דְּאִם כֵּן הָאֵיךְ יַשְׁלִים נְזִירוּת שֶׁלּוֹ, כִּי לֹא יוּכַל לְגַלֵּחַ בְּהַשְׁלָמַת נְזִירוּת, דְּאֵין גְּדוּל שֵׁעָר פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם, וּנְהִי דְּאִם נָדַר נְזִירוּת מְרֻבָּה שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁאַר אַחַר נְזִירוּת בְּנוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּאָז הָיָה יָכוֹל לְגַלֵּחַ לִנְזִירוּת בְּנוֹ לְהַשְׁלִים נְזִירוּתוֹ וְלִשּׁוּב וּלְגַלֵּחַ, מִכָּל מָקוֹם בְּמַתְנִיתִין דְּמַיְרֵי בְּסָתָם נְזִירוּת דְּהָוֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם כוּ', לְכָךְ לֹא יְגַלֵּחַ עַד שֶׁיַּשְׁלִים שְׁתֵּי הַנְּזִירוּת וְיָבִיא שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת. רַשִׁ"י וְתוֹסָפוֹת. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב דִּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ בִּנְזִירוּת מֻעֶטֶת יַחְזוֹר וְיִמְנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבְדַעַת הָרַ"ב אֵין הֶכְרֵעַ:

פרק ג

משנה ב

א **שִׁשִּׁים וְאֶחָד.** שֶׁכְּשֶׁגִּלַּח הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד נִגְמַר הַנְּזִירוּת וּמַתְחֶלֶת נְזִירוּת שְׁנִיָּה בּוֹ בַּיּוֹם, מִידֵי דַּהֲוָה אַאָדָם שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו נְזִירוּת בַּחֲצִי הַיּוֹם שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹלֶה לוֹ לְיוֹם שָׁלֵם, הִלְכָךְ בְּיוֹם שִׁשִּׁים כָּלוּ שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת וּבְשִׁשִּׁים וְאֶחָד מְגַלֵּחַ עַל הַשְּׁנִיָּה, וְנִמְצָא דְּכָל תִּגְלַחַת בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. תּוֹסָפוֹת:

משנה ג

ב **סוֹתֵר.** כְּדִכְתִיב (בְּמִדְבַּר ו) וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו וְגוֹ' וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ:

ג **אֶלָּא שִׁבְעָה.** כְּדֵי שֶׁיָּבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בְּטָהֳרָה שֶׁיַּזֶּה עָלָיו בַּשְּׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. רַשִׁ"י. וְהַיְנוּ סוֹתֵר שִׁבְעָה, שֶׁאָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן וּלְהִטָּמֵא לְמֵתִים עַד שֶׁיָּבִיא קָרְבְּנוֹתָיו. תּוֹסָפוֹת:

משנה ד

ד וְאַף עַל גַּב דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִקְצַת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ, הוֹאִיל דְּקָאָמַר מֵאָה יוֹם, שְׁלֵמִים מַשְׁמַע. רַשְׁ"י. וּקְצָת קְשֶׁה דְּאֶלָּא הֵיכִי הֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר, דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁאָמַר שְׁלֹשִׁים שֶׁהָיָה יָכוֹל לִדּוֹר בְּנָזִיר סְתָם וַהֲוָה שְׁלֹשִׁים, כִּי פֵּרֵשׁ וְאָמַר שְׁלֹשִׁים וַדַּאי שְׁלֵמִים בָּעֵי לְמֵימַר, אֲבָל כְּשֶׁרוֹצֶה לִדּוֹר בִּנְזִירוּת מְרֻבָּה עַל כָּרְחוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, וּמְנָלָן דִּשְׁלֵמִים בָּעֵי לְמֵימַר. וְנִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת דְּמַשְׁמָעוּת דִּקְרָא דְּזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר מַשְׁמַע דְּאָיְרֵי בְּדִמְפָרֵשׁ נְזִירוּתוֹ וְלֹא בִּסְתָם נָזִיר, מִדְּקָאָמַר נִטְמָא בְּיוֹם מִלֹּאת תֵּן לוֹ תּוֹרַת נָזִיר פֵּרוּשׁ סְתָם נְזִירוּת, מִכָּלָל דְּעַד הַשְׁתָּא לָאו בִּכְלַל נְזִירוּת קַיְימֵי, אֲבָל מִנְּזִירוּת סְתָם לֹא מַיְרֵי כְּלָל. אֲבָל כִּי נָדַר בְּפֵרוּשׁ שְׁלֹשִׁים אַף לֹא הָוֵי נַמִּי סְתָם נָזִיר, דְּהָא פֵּרֵשׁ שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּהַהִיא מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי נִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים דְּסוֹתֵר שְׁלֹשִׁים, דִּבְדִידֵיהּ נַמִּי אַיְרֵי קְרָא:

ה אֲבָל הַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דִּלְכָךְ אֵינוֹ סוֹתֵר אֶלָּא שְׁלֹשִׁים, דְּהוֹאִיל וְיוֹם מֵאָה וְאֶחָד יוֹם תְּגַלַּחַת וְיוֹם הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו גָּזְרִינַן אַטּוּ נָזִיר סְתָם הֵיכָא דְּנִטְמָא בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, דַּהֲוֵי יוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם תְּגַלַּחַת מִן הַתּוֹרָה מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן מִקְצַת הַיּוֹם כְּכֻלּוֹ וְסוֹתֵר כָּל שְׁלֹשִׁים מִדִּין תּוֹרָה כְּדִלְעֵיל, וְגָזְרִינַן יוֹם מֵאָה וְאֶחָד אַטּוּ יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהוּא הַדִּין לְעֵיל הֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי הָכִי גַּבֵּי הֲרֵינִי נָזִיר נִטְמָא יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד אַטּוּ סוֹתֵר הַכֹּל מִדְּרַבָּנָן:

ו כְּלוֹמַר דְּלֵית לֵיהּ גְּזֵרָה כְּלָל וַאֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, אֲבָל לְרַבָּנָן דְּסוֹתֵר בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לָאו מִשּׁוּם גְּזֵרָה הוּא אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה הוּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ז **בְּבֵית הַקְּבָרוֹת**. וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה טָמֵא וְנָדַר. תּוֹסָפוֹת:

ח **וְאֵינוֹ כוּ'**. אִם נִטְמָא טֻמְאָה שֶׁהַנָּזִיר מְגַלֵּחַ עָלֶיהָ. הָרַמְבַּ"ם:

ט עַיֵּן רֵישׁ פֶּרֶק ז'. וְיֵשׁ עוֹד שְׁתֵּי טֻמְאוֹת שֶׁמְּגַלֵּחַ עֲלֵיהֶן, וְהֵן עֶצֶם כְּשְׁעֹרָה וּרְבַע קַב עֲצָמוֹת, שֶׁאֵלּוּ בַּנָּזִיר אֵין מְטַמֵּא בְּאֹהֶל, אֲבָל מְטַמֵּא לַנָּזִיר בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י כְּלוֹמַר עַד שֶׁיַּתְחִיל יוֹם הַשֵּׁנִי. וְכֵן פָּסְקוּ רַשְׁ"י וְתוֹסָפוֹת, וְכֵן הוּא בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל בְּחִבּוּרוֹ כָּתַב דַּוְקָא שְׁנֵי יָמִים, לְכֵן צָרִיךְ לוֹמַר דְּמַה שֶׁכָּתַב [הָרַ"ב] וְהוּא הַדִּין כוּ' בְּיוֹם רִאשׁוֹן לָאו דַּוְקָא, וְכֵן בִּדְבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֹא בוֹ בַּיּוֹם, לָאו דַּוְקָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יא **הָרְבֵּה**. פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת הָרְבֵּה מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. וּבְיֵשׁ סְפָרִים גָּרַס מְרֻבֶּה:

יב וְהָא דִּתְנַן וְאַחַר כָּךְ בָּא לָאָרֶץ, לָאו דַּוְקָא בְּמִקְרֶה בְּעָלְמָא דְּלֹא סַגִּי דְּלֹא אָתֵי לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב קָרְבְּנוֹתָיו וּלְהַשְׁלִים נְזִירוּת לְכָל מַר כְּדְאִית לֵיהּ. תּוֹסָפוֹת. וּמִשְּׁמַע דִּמְחַיְּבִין הֱיוּ אוֹתוֹ מִיָּד לֵילֵךְ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהֵילְנִי הַמַּלְכָּה אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יָדְעוּ חֲכָמִים

בִּנְזִירוּתָהּ כוּ'. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ב בְּעֵדֵיּוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה י"א דְּטַעְמָא מִשּׁוּם קְנָסָא, יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין מְחַיְּבִים אֶלָּא כְּשֶׁהִשְׁלִים נְזִירוּתוֹ. וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַ"ב. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

יג וְאִי נַמִּי בְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְהַשְׁתָּא צָרִיךְ לִדּוֹן לְפִי הָעֵדוּת, אִי נַמִּי שֶׁשּׁוֹתֵק וּבָאוּ שְׁתֵּי הַכִּתּוֹת יַחַד, דְּלֹא הֲוֵי שְׁתִיקָתוֹ כְּהוֹדָאָה, דְּלָאו מוֹדֶה הוּא דְּאָמַר מַה לִּי לְהַכְחִישָׁן הָא שְׁתֵּיהֶן מַכְחִישׁוֹת זוֹ אֶת זוֹ. תּוֹסְפוֹת:

פרק ד

משנה א

א **וַאֲנִי וָאֲנִי**. כְּלוֹמַר שְׁנַיִם שָׁמְעוּ לָרִאשׁוֹן שֶׁקִּבֵּל נְזִירוּת וְהָאֶחָד אָמַר וַאֲנִי וְכֵן הַשֵּׁנִי אָמַר וַאֲנִי. תּוֹסְפוֹת:

ב דְּחַד בְּחַבְרֵיהּ מְתִפֵּיס, וְלָאו בְּקַמָּא. גְּמָרָא. וּלְפִיכָךְ מִשְׁנָתֵנוּ שֶׁשָּׁנְתָה וַאֲנִי וַאֲנִי הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ מֵאָה, דְּהָא אֵין צָרִיךְ שֶׁיַּתְפִּיסוּ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר שֶׁל רִאשׁוֹן, אֶלָּא דְּתַנָּא לָאו כִּי רוֹכְלָא לְחַשֵּׁב וְלֵיזַל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג מְסַיֵּעַ לְדִבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת [בְּפֶרֶק א' אוֹת ה'] דַּהֲרֵינִי לֹא סַגִּי כְּמוֹ אֶהֵא, דְּהָא הָכִי נַמִּי וַאֲנִי לְחוּד לֹא מַהֲנֵי אֶלָּא עַל יְדֵי הַתְפָּסָה דְּתוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה הַנָּזִיר עוֹמֵד לְפָנָיו, וְשֶׁעִוּוֵר הַדִּבּוּר כָּתַב הָרַמְבַּ"ם כְּדֶרֶךְ בֵּינוֹנִית:

משנה ב

ד **אָמַן**. דְּאִי לֹא אָמְרָה אָמֵן הֵיא מֻתֶּרֶת, שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַדִּירָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ. תּוֹסְפוֹת:

משנה ג

ה דְּבַעַל מֵינַז גַּיֵּיז וְלֹא מְעַקֵּר כְּדִלְעֵיל:

ו וְלָמָּה קוֹרִין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת, מִפְּנֵי שֶׁמָּרַד בִּדְבָרֵי תוֹרָה וּבְדִבְרֵי סוֹפְרִים. הָרַ"ן:

משנה ד

ז **בָּעֵדָר**. דְּכִי אַקְנֵי לָהּ מִידֵי דִּצְרִיכָא לָהּ, מִידֵי דְּלֹא צְרִיכָא לָהּ לֹא אַקְנֵי לָהּ. גְּמָרָא:

ח גְּמָרָא. וְצָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁיֹּאמַר לָהּ [אֶלָּא מַה] שֶׁאַתְּ נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת לְפִיךְ. תּוֹסְפוֹת:

ט **תָּמוּת**. כְּדִמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא לְעֵיל דְּאִשָּׁה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה וְעָבְרָה צְרִיכָה כַּפָּרָה וּסְלִיחָה שֶׁנֶּאֱמַר אִישָׁהּ הֵפֵרָם וַה' יִסְלַח לָהּ. וְהַוְיָא כְּחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ דִּגְמִירֵי דִּלְמֵיתָה אַזְלָא. וְהַתּוֹסְפוֹת חָדְשִׁים מַקְשֶׁה עַל זֶה דְּהָתָם מִשּׁוּם דִּמְכַוְּנָה לְאִסּוּר, אֲבָל הָכָא הֲוֵי קָרְבָּנוֹת דְּנָזִיר טָהוֹר בְּלִי שׁוּם הַעֲבָרָה. וְנִרְאֶה לִי טַעְמָא דְּכֵיוָן שֶׁאִשָּׁה יָדְעָה שֶׁבַּעְלָהּ

יוכל לְהַפֵּר וְאַף עַל פִּי כֵן הִקְדִּישָׁה, קִדְּשָׁה עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן זֶה, וְכֵן לְקַמָּן גַּבֵּי אָב שֶׁהִפְרִישׁ בִּשְׁבִיל בְּנוֹ הַקָּטָן:

י לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא אֲפִלּוּ אָמְרָה אֵלּוּ לְחַטָּאת וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים. וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי אֲפִלּוּ אָמְרָה אֵלּוּ הֵן לְחוֹבָתִי מְפֹרָשִׁים הֵן. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם:

יא **וְלֹא מוֹעֲלִין**. דְּכֵיוָן דִּלְיַם הַמֶּלַח אָזְלֵי לֹא קָרִינַן בָּהוּ קֹדֶשׁ לַה'. וְהוּא הַדִּין דִּלְעֵיל גַּבֵּי בְּהֵמָה מָצֵי לְמִתְנֵי לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. תּוֹסָפוֹת:

יב **שְׁלָמִים**. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר דְּאֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יג לִישְׁנָא דְּמִשְׁנָה ט' פֶּרֶק ו' הוּא דְּנָקֵט. אֲבָל וַדַּאי דְּבִמְנִיעָה מִלְּטַמֵּא לְמֵתִים אֵין כָּאן עִנּוּי נֶפֶשׁ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים מַסִּיק מִגְּמָרָא דִּנְדָרִים דַּף פ"ג ב' דְּגַבֵּי טֻמְאָה נַמִּי אִית לָהּ צַעֲרָא. וְכָתְבוּ תּוֹסְפוֹת שָׁם נָפְקָא מִנַּהּ שֶׁאִם נָדְרָה שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אֵבֶל, בַּעֲלָהּ מֵפֵר לָהּ מִשּׁוּם עִנּוּי נֶפֶשׁ:

יד כְּשֶׁנִּשְׁחֲטָה הַחַטָּאת, שֶׁאִם יָפֵר לָהּ נִמְצֵאת בְּהֵמָה זוֹ תֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, שֶׁהִיא אֵינָהּ צְרִיכָה לַחַטָּאת, וְגַם לֹא יָכוֹל לִזְרֹק דָּמָהּ לְשֵׁם שְׁלָמִים, דְּחַטָּאת שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ פְּסוּלָה. גְּמָרָא:

טו **יָפֵר**. אַף עַל פִּי שֶׁקָּרְבוּ הַקְּרָבָנוֹת שֶׁל תִּגְלַחַת הַטֻּמְאָה. הָרַמְבַּ"ם:

טז וּמְצִינוּ נָזִיר עִם שֵׁם הָעִנּוּי בְּסוֹף פֶּרֶק ט' דִּנְדָרִים שֶׁהָעֲנִיוּת מְנַוַּלְתָּן. וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלָמָּה לֹא אָמַר לִישְׁנָא דְּעִנּוּי, צָרִיךְ לוֹמַר דְּקָאֵי אַדְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּקָאָמַר שֶׁאֲפִלּוּ שְׁנִשְׁחֲטָה כּוּ' מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר לָבֹא לְהֶפְסֵד קָדָשִׁים, אַף עַל גַּב דַּאֲסוּרָה בַּיַּיִן עַד שֶׁיִּזְרֹק הַדָּם וְיֵשׁ כָּאן עִנּוּי נֶפֶשׁ פּוּרְתָּא. אֲבָל בְּתִגְלַחַת הַטֻּמְאָה דְּאֵיכָא עִנּוּי נֶפֶשׁ גָּדוֹל שֶׁסּוֹתֶרֶת וּבָעִי לְמִמְנֵי נְזִירוּת אַחֶרֶת מוֹדֶה שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לָהּ אִי אֶפְשִׁי בְּעִנּוּי גָּדוֹל:

יז וְרַבִּי סָבַר בְּפֵאָה נָכְרִית אַיְדֵי דְּזוֹהֲמָא שֶׁאֵינָהּ מִגּוּפָהּ וּמִגַּנְיָא לַבַּעַל לֹא נִיחָא לֵיהּ. גְּמָרָא:

משנה ז

יח כְּלוֹמַר אוֹ שֶׁהָיָה. אִי נַמִּי יֵשׁ לִגְרֹס בְּדִבְרֵי הָר"ב [לָעֵיל בִּתְחִילַת הַדִּבּוּר] אֶלָּא בֵּין שֶׁמֵּת. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ה

משנה א

א וּבַגְּמָרָא פָּרֵיךְ מָה אִלּוּ אָמַר זֶה תַּחַת זֶה לַחֲצִי הַיּוֹם, מִי הָוְיָא תְּמוּרָה מֵהַהִיא שַׁעְתָּא [בְּתָמִיהָה], אֶלָּא עַד דְּמַטֵּי חֲצִי הַיּוֹם הוּא דַּהֲוָה תְּמוּרָה, הָכִי נַמִּי לְכִי מְגַלְּיָא מִלְּתָא דְּיָצָא

שָׁחוֹר תְּחִלָּה קָדוֹשׁ, וְלֹא הַשְׁתָּא דְּנָפֵיק לָבָן בָּרִישָׁא. וּמַסִּיק דְּשָׁאנֵי תְּמוּרָה דְּלֵיכָּא לְפָרוּשֵׁי מִלְּתָא בְּעִנְיָן אַחֵר כְּלָל מִמַּה שֶׁאָמַר זוֹ תַּחַת זוֹ לַחֲצִי הַיּוֹם, אֲבָל הָכָא יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דְּמִתְּחִלָּה נִתְכַּוֵּן לְהַקְדִּישׁ לֹא שְׁנָא שָׁחוֹר לֹא שְׁנָא לָבָן שֶׁיֵּצֵא מִפֶּתַח רִאשׁוֹן, וְהָא דְקָאָמַר שָׁחוֹר לְפִי שֶׁטָּעָה וְהָיָה סָבוּר שֶׁהַשָּׁחוֹר יֵצֵא רִאשׁוֹן, הִלְכָךְ טָעוּתוֹ לֹא יִמְנַע אֶת הַהֶקְדֵּשׁ מִלְּחוּל עַל הַשּׁוֹר שֶׁיָּצָא מִבֵּיתוֹ רִאשׁוֹן, וַאֲפִלּוּ עַל הַלָּבָן חָל הַהֶקְדֵּשׁ:

משנה ב

ב **שָׁמָן**. בְּמָקוֹם שֶׁהַיַּיִן שָׁם בְּיֹקֶר מִן הַשֶּׁמֶן, וַאֲפִלּוּ הָכִי קָאָמְרוּ בֵּית הִלֵּל דְּאֵינוֹ קָדוֹשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁמַּה שֶּׁתַּעֲלֶה בְּיָדֵי הוּא פָּחוֹת בְּדָמָיו מִדְּמֵי מַה שֶּׁנָּדַר, וְהַוְיָא דּוּמְיָא דְּדִינַר זָהֵב כּוּ':

משנה ג

ג וּבְדַוְקָא נָקַט, מִשּׁוּם דִּשְׁתִּית יַיִן אֵינוֹ סוֹתֵר, אֲבָל טֻמְאָה וְגִלּוּחַ דְּסוֹתְרִין לֹא גָּרַע מִגִּלַּח אוֹ גִּלְּחוּהוּ לִסְטִים [בְּפֶרֶק ו' מִשְׁנָה ג']:

ד מַשְׁמַע אֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, דְּאִלּוּ מִדִּבְרֵי תוֹרָה לֹא שַׁיָּךְ קְנָסָא אֶלָּא דִּינָא הוּא אוֹ לָאו דִּינָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **וְתֵרָעֶה כּוּ'**. אַף עַל גַּב דְּבְאִשָּׁה שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעֲלָהּ אִם שָׁלְחָה בְּהֶמְתָּהּ הַחַטָּאת תָּמוּת, הָתָם שָׁאנֵי, דְּבַעַל מֵיגַז גַּיֵּיז, אֲבָל הֶחְכֵּם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ. תּוֹסָפוֹת:

ו מַשְׁמַע דְּהָכִי קָאָמַר, דְּהָתָם שָׁאנֵי שֶׁעַל יְדֵי גְּזֵרַת הַכָּתוּב קְדֻשּׁוֹ הַשֵּׁבֶט, וְדוֹחֵק לְפָרֵשׁ כֵּן, שֶׁהֲרֵי הוּא אוֹמֵר וּמָה אִלּוּ טָעָה וְהֵנִיחַ הַשֵּׁבֶט כּוּ' מַשְׁמַע דְּאַדַּרְבָּה הָכִי קָאָמַר שֶׁאֵין הַשֵּׁבֶט מְקַדְּשׁוֹ אֶלָּא גְּזֵרַת הַכָּתוּב כּוּ'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלְהָרַ"ב הָכִי קָאָמַר, לֹא כְּמוֹ שֶׁאָתָּם אוֹמְרִים וְכִי הַשֵּׁבֶט קִדְּשׁוֹ בִּתְמִיהָה. וּכְמוֹ זֶה נִמְצָא בַּמִּשְׁנָה שֶׁמְּשִׁיבִים כְּדֶרֶךְ לֹא כֵן, בְּפֶרֶק ו' דְּפְסָחִים:

ז וְאַף בֵּית שַׁמַּאי לֹא הֵשִׁיבוּ זֶה לְעִקַּר טַעֲמָם, אֶלָּא עִקַּר טַעֲמָם דְּמִתְּמוּרָה יָלְפִינַן:

משנה ד

ח **בְּהֶמְתּוֹ**. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת הַמְּחֻיָּבוֹת לוֹ. הָרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁוֹ. וְאֶפְשָׁר שֶׁהַמִּשְׁנָה נִתְכַּוְּנָה לְהוֹרוֹת שֶׁאֲפִלּוּ לֹא נִגְנְבָה אֶלָּא אַחַת, וּלְפִיכָךְ שְׁנָאָן הַכֹּל בִּלְשׁוֹן בְּהֵמָה אַחַת:

ט וְנוֹלַד דְּלֹא שְׁכִיחַ הוּא. וְכֵן חֲרְבַּן הַבַּיִת כְּשֶׁהָיָה קַיָּם בְּשִׁעַת הַנְּזִירוּת. תּוֹסָפוֹת:

משנה ה

י **שֶׁאֵין כּוּ'**. מַשְׁמַע שֶׁאֵין אֶחָד מֵהֶם נָזִיר וַחֲבֵרוֹ מִיהָא הָוֵי נָזִיר. וְלֹא שֶׁאֵין בִּשְׁנַיִם הָרִאשׁוֹנִים שׁוּם נָזִיר דְּאִם כֵּן לְרַבִּי טַרְפוֹן לֶהֱוֵי נָזִיר שֶׁהֲרֵי שְׁנֵיהֶם אֵינָם נְזִירִים לְדִידֵיהּ וְשַׁפִּיר הָוֵי חָשׁוּב לְהַפְלָאָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן עוֹד:

יא **שֶׁלֹּא כּוּ'**. בַּגְּמָרָא מִי שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו אַמַּאי הָוֵי נָזִיר, אָמַר רַב יְהוּדָה אֵימָא מִי שֶׁנִּתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו. אַבַּיֵי אָמַר כְּגוֹן דְּאָמַר אִי נַמִּי לָאו פְּלוֹנִי הוּא אֶהֱוֵי נָזִיר, וּמַאי לֹא נִתְקַיְּמוּ

דְּבָרָיו, לֹא נִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים אֶלָּא דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י דְּהָכִי קָאָמְרוּ בֵּית הִלֵּל, לֹא מִבַּעְיָא כִּי נִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים דַּהֲוֵי נָזִיר, אֶלָּא אֲפִלּוּ לֹא נִתְקַיְּמוּ דְּבָרָיו הָרִאשׁוֹנִים הֲרֵי זֶה נָזִיר מִשּׁוּם דְּבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים. וְהַתּוֹסָפוֹת פֵּרְשׁוּ דְּמַיְרֵי שֶׁחָזַר בּוֹ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וְאַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לָן דְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי, וּדְבָרָיו הָאַחֲרוֹנִים עִקָּרִים. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

יב וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא, וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דִּפְלוּגְתַּיְהוּ בְּמַתְנִיתִין אַלִּיבָּא דְּבֵית הִלֵּל הִיא:

משנה ז

יג וְכֵן פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, וּפֵרוּשׁ זֶה דָּחוּק לוֹמַר דְּכֻלָּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא וְאֵין הֲלָכָה. וְנִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם שֶׁפֵּרֵשׁ כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שָׁוֶה לַחַיָּה וְלַבְּהֵמָה כו' וּלְפִיכָךְ חָל עָלָיו הַנְּזִירוּת בְּאֵיזֶה צַד שֶׁיֹּאמַר כו' שֶׁכְּבָר אָמַר אֱמֶת בְּמִקְצָת. עַד כָּאן. וּבְחִבּוּרוֹ הוֹסִיף וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בְּעִנְיְנֵי הַמִּצְוֹת וְלֹא בְּטִבְעוֹ וְתוֹלְדוֹתָיו. עַד כָּאן. כְּלוֹמַר וְזֶה אֱמֶת וַדַּאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דֶּרֶךְ חַיָּה וְדֶרֶךְ בְּהֵמָה כו' וְנִמְצָא שֶׁהוּא נָזִיר וַדַּאי וְלֹא בָּא לִכְלָל לֹא מַחֵית אֱינַשׁ לְסָפֵקָא:

יד לְכְאוֹרָה מַשְׁמַע שֶׁשָּׁלֹשׁ סְפֵקוֹת בַּדָּבָר. וְלֵיתָא, שֶׁכָּךְ אָמְרוּ, בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם חַיָּה אִם בְּהֵמָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָפוֹת, שֶׁאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא בְּהֵמָה, דְּמַשְׁמַע בְּרִיָּה וְלֹא יָכוֹל לְהַרְבִּיעָהּ לֹא עִם חַיָּה וְלֹא עִם בְּהֵמָה. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ו

משנה א

א **הָעֲנָבִים**. [וְהוּא הַדִּין] נַמִּי מְחַיֵּב עַל זֵג וְחַרְצָן. אֶלָּא הָא אֲתָא לְאַשְׁמְעִינַן דְּאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּכַזַּיִת, וְהַאי דְּקָתָנֵי עֲנָבִים לַאֲפוֹקֵי מֵרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר אֲפִלּוּ עָלִין וְלוּלְבִין. רַשִׁ"י:

ב וְהֵינוּ כְּמִשְׁנָה הָאַחֲרוֹנָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא נַמִּי הָכִי סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר כְּדֵי לְצָרֵף כַּזַּיִת. וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ דְּמַתְנִיתִין [דְּקָתָנֵי בְּרִישָׁא עַד שֶׁיֹּאכַל מִן הָעֲנָבִים כַּזַּיִת] אַלִּיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא, דְּבַאֲכִילָה מוֹדוּ כֻּלֵּי עָלְמָא דִּבְכַזַּיִת, וְלֹא פְּלִיגֵי אֶלָּא בִּשְׁתִיָּה, דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית יַיִן כְּדֶרֶךְ כָּל שְׁתִיָּה וְלֹא גָּמַר שְׁתִיָּה מֵאֲכִילָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא גָּמַר כו'. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב אֵיךְ מְשַׁעֲרִין שְׁתִיָּה בְּכַזַּיִת וַאֲכִילָה בִּרְבִיעִית:

ג בַּגְּמָרָא יָלִיף לֵיהּ מִקְּרָא.וְרַבָּנָן דָּרְשִׁי לֵיהּ לִדְרָשָׁא אַחֲרִיתִי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד **בִּפְנֵי עַצְמוֹ**. וְנִרְאֶה דְּעִקַּר חִדּוּשׁ לְתַנָּא קַמָּא בָּא לוֹמַר חַיָּב עַל הַזָּגִים בִּפְנֵי עַצְמוֹ אִם אָכַל לְבַד מִן הַזָּגִים, וְאַהֲהֵיא אָתָא לְאַפְלוֹגֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה כּוֹ'. תּוֹסָפוֹת:

ה וְעַל שְׁנֵיהֶם הַכָּתוּב אוֹמֵר זֹג אֶחָד:

ו אַף עַל גַּב דְּלִפְּי לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כּוֹ' מַשְׁמַע דְּלְהָקֵל בָּא וּכְלוֹמַר שֶׁאֲפִלּוּ אָכַל כַּזַּיִת מֵחַרְצַנִּים אוֹ מִן הַזָּגִים אֵינוֹ חַיָּב עוֹד כּוֹ'. אֲבָל סוֹבֵר הָרַ"ב שֶׁכְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּדִבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לְהָקֵל כֵּן יֵשׁ בִּדְבָרָיו לְהַחְמִיר, שֶׁאִם אוֹכֵל חַרְצַנִּים וְזַגִּין שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב אֲפִלּוּ אִם הוּא בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת, שֶׁסּוֹבֵר שֶׁהַתּוֹרָה הִקְפִּידָה שֶׁיִּהְיוּ חַרְצַנִּים שְׁנַיִם וְזַג אֶחָד וְשֶׁאִם אוֹכֵל כָּךְ הֲרֵי הוּא חַיָּב וַאֲפִלּוּ אֵין בָּהֶם כַּזַּיִת, וְיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר, וּכְלַפֵּי הַךְ סְבָרָא הוּא דְּכָתַב שֶׁאֵין הֲלָכָה אֶלָּא אֵינוֹ לוֹקֶה עַד שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת:

משנה ג

ז לוֹמַר שֶׁזֶּה שֶׁסּוֹתֵר הַיְנוּ אִם אֵין מִיּוֹם שֶׁגִּלְּחוּ [אוֹ גִּלְּחוּהוּ לְסָטִים] עַד סוֹף יְמֵי נְזִירוּתוֹ שִׁלְשִׁים יוֹם, כְּגוֹן שֶׁגִּלְּחוּהוּ בְּיוֹם מְלֹאת, צָרִיךְ שֶׁיַּמְתִּין שְׁלֹשִׁים יוֹם, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ סוֹתֵר, כְּלוֹמַר כֵּיוָן דְּאִיכָּא עֲדַיִן גְּדוּל שֵׁעָר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת. וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּאֲפִלּוּ בִּנְזִירוּת מְרֻבָּה סוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכָל דִּקְדּוּקֵי נְזִירוּת עָלָיו, אֶלָּא שֶׁאֵין עוֹלִין לוֹ מִן הַמְּנָיָן:

ח דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִכְתַּב בַּתַּעַר לֹא יְגַלַּח כּוֹ'. וּלְמַסְקָנַת הַגְּמָרָא אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא כְּעֵין תַּעַר, לְפֵרוּשׁ רַשִׁ"י שֶׁמַּעֲבִירָן סָמוּךְ לְעִקָּרָן. וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ שֶׁעוֹקֵר הַשֵּׂעָר וּמַשְׁחִיתוֹ מֵעִקָּרוֹ. וְעֵין תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ט כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ שֶׁיָּכוֹף רֹאשׁוֹ לְעִקָּרוֹ:

י כְּלוֹמַר וְלֹא בְּכָל אֲדָמָה אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וַאֲפִלּוּ שֶׁאֵינָהּ מַשֶּׁרֶת וְלִגְזֹר אַטּוּ מַשֶּׁרֶת, וְאַף עַל גַּב דְּבַגְּמָרָא אִבַּעְיָא לָן כּוֹ' פֵּרֵשׁ הָרַ"ב לְהָקֵל. וְעֵין תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יא **אֶלָּא אֶחָת**. אֵין זֶה אֶלָּא בְּדִינֵי אָדָם, שֶׁאֵינוֹ מְחֻיָּב מַלְקוֹת אֶלָּא אַחַר הַתְרָאָה, וְלָכֵן צָרִיךְ הַתְרָאָה עַל כָּל מַלְקוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי שָׁמַיִם כָּל זְמַן שֶׁשָּׁתָה רְבִיעִית יַיִן עֲבֵרָה, וְעַל כָּל גְּלוּחַ [שַׁעֲרָה] וְכָל טֻמְאָה עֲבֵרָה. וְעַל זֶה תַּעֲשֶׂה הֻקַּשׁ לְכָל אִסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה, אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין לָאו אוֹ כָּרֵת אוֹ מִיתָה בְּסַנְהֶדְרִין, אֲבָל תִּדַע שֶׁהַבָּא עַל הָעֶרְוָה חַיָּב עַל כָּל עֲבֵרָה וַעֲבֵרָה בִּכְלַל, וְאִם אֲנַחְנוּ לֹא נוּכַל לְהַעֲנִישׁ עָלָיו אֶלָּא עֹנֶשׁ אֶחָד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲנִישׁ אוֹתוֹ עַל כָּל עֲבֵרָה וַעֲבֵרָה, וְאִם הֵמִיתוּ אוֹתוֹ בְּסַנְהֶדְרִין עַל אֶחָד מֵאֵלּוּ הָעֲבֵרוֹת וְהִתְוַדָּה נִתְכַּפֵּר

עַל הַכֹּל מִצַּד הַתְּשׁוּבָה, לֹא מִצַּד שֶׁהָעֹנֶשׁ הָאֶחָד שֶׁמַּעֲנִישִׁין אוֹתוֹ הַסַּנְהֶדְרִין יְכַפֵּר עֲוֹנוֹת הַרְבֵּה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

יב אֲבָל בַּטֻּמְאָה לֹא אָמַר לֹא יִטַּמֵּא בִּלְבַד אֶלָּא אָמַר לְאָבִיו וְגוֹ'. הָרַמְבַּ"ם. מַשְׁמַע דְּמִדְּסָתַם וְכָתַב מִיַּיִן וְשֵׁכָר יָזִיר יָלְפִינַן וְהַכֹּל בִּכְלַל וַאֲפִלּוּ דְּמִצָּוָה. הָרַמְבַּ"ם כוּ'. וּבַגְּמָרָא יַיִן דְּמִצָּוָה מַאי הִיא, קִדּוּשָׁא וְאַבְדַּלְתָּא לֵיכָּא לְמֵימַר, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁקִּדּוּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת בִּדְבָרִים דְּבַר תּוֹרָה הוּא, זֶה שֶׁמְּקַדְּשִׁין עַל הַיַּיִן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים הוּא כוּ'. וּמְשָׁנֵי כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׁתּוֹת, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּחַיִל עֲלֵיהּ נְזִירוּת אַף עַל גַּב שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׁתּוֹת:

יג וְתֵימַהּ דְּהָא אִיכָּא נַמִּי עֲשֵׂה דְּגַדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ וְאֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה. וּבַגְּמָרָא פָּרִיךְ וְתִגְלַחַת לֹא תֵּתֵר מִכְּלָלָהּ קַל וָחֹמֶר מִיַּיִן כוּ', וּמְשָׁנֵי אָמַר קְרָא רֹאשׁוֹ וְאָמַר קְרָא זְקָנוֹ. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּאִי לָאו קְרָא הֲוָה מְקַיְּמִינַן הַגִּלּוּחַ בִּשְׁאָר גּוּפוֹ, אֲבָל רֹאשׁוֹ יִהְיֶה אָסוּר מִטַּעַם דְּאֵין עֲשֵׂה כוּ'. וְהָרַמְבַּ"ם מְיַשֵּׁב מִפְּנֵי שֶׁכְּבָר נִטְמָא הַנָּזִיר בְּצָרַעַת וִימֵי חִלּוּטוֹ אֵין עוֹלִין לוֹ, וַהֲרֵי אֵין קָדוֹשׁ בָּהֶן, וּבָטֵל הָעֲשֵׂה מֵאֲלָיו וְלֹא נִשְׁאַר אֶלָּא לֹא תַּעֲשֶׂה. וְאֶפְשָׁר דְּסָבִירָא לֵיהּ כְּאִידָךְ תַּנָּא דְּרֹאשׁוֹ לַהַקְפָּה אָתֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **וּבְמֵת מִצְוָה**. תַּנְיָא אֵיזֶהוּ מֵת מִצְוָה, כָּל שֶׁאֵין לוֹ קוֹבְרִים. קוֹרֵא וַאֲחֵרִים עוֹנִים אוֹתוֹ אֵין זֶה מֵת מִצְוָה. גְּמָרָא:

משנה ו

טו **אֶלָּא אִם כֵּן כוּ'**. וְלִכְאוֹרָה קָאֵי אַמְצַרָּע כוּ'. אִי נַמִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי אַנָּזִיר, וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, וְכֵן נִרְאֶה מִן הָרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁוֹ וּבְחִבּוּרוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

טז **וְשׁוֹחֵט כוּ'**. לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת אַחֲרֵי שֶׁאָמַר הָכָא שֶׁעַל הַשְּׁלָמִים יְגַלֵּחַ דִּין הוּא שֶׁיְּקַדִּימוֹ, וְקָשֶׁה אִם כֵּן לָמָּה הַקְּדִימִים חַטָּאת וְעוֹלָה לַשְּׁלָמִים. אֲבָל הָרַ"ב הֶעְתִּיק שָׁחַט כוּ', יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, אִשְׁחִיטַת שְׁלָמִים מְגַלֵּחַ וְלֹא עַל הַקּוֹדְמִים, וְכֵן סִדּוּרָן בַּפָּרָשָׁה, בֵּין בַּהֲבָאָה בֵּין בַּעֲשִׂיָּה. וּלְפִיכָךְ נִרְאֶה לִי שֶׁכְּסִדְרָן בַּכָּתוּב כֵּן הוּא סִדְרָן, דְּמִנָּלָן לְשַׁנּוֹת הַסֵּדֶר מִמַּה שֶׁסִּדּוּרִין בַּכָּתוּב. וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ. וּבְפֵרוּשׁוֹ פָּסַק כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְלָשׁוֹן דִּבְכָל מָקוֹם שֶׁאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא אִיצְטְרִיךְ, אֶלָּא דְּהָאֱמֶת הוּא אוֹמֵר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז דְּאִי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד מַמָּשׁ, אִי נַמִּי כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, בְּזִיּוֹן מִקְדָּשׁ הוּא, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

יח **וּמְגַלֵּחַ**. שֶׁתִּהְיֶה תִּגְלַחְתּוֹ אַחַר שְׁחִיטָתָן. הָרַמְבַּ"ם:

יט **וְאִם גִּלַּח כוּ'**. אָתְיָא כְּכֻלֵּי עָלְמָא. וּבִירוּשַׁלְמִי יָלִיף לַהּ מִקְּרָא:

משנה ח

כ הַיְנוּ בַּנְזִיר דִּכְתִיב בֵּיהּ כִּבְשָׂה וְכֶבֶשׂ וְאַיִל אֲבָל בְּעַלְמָא רְאוּיָה הִיא לַשְׁלָמִים:

כא וּלְעֵיל דְּרָשִׁינַן דִּבְשְׁלָמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר וְהַכֹּל בַּמַּשְׁמָע:

כג וְיֵלִיף לְהּ בַּגְּמָרָא מִזֶּבַח, לְרַבּוֹת חַטָּאת בְּנָזִיר טָהוֹר וְאָשָׁם בְּנָזִיר טָמֵא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כד **אוֹ שׁוֹלְקָן**. בְּפֶרֶק ב' דִּפְסָחִים מִשְׁנָה ו' פֵּרֵשׁ הָרַ"ב דִּשְׁלִיקָה בְּשׁוּל יוֹתֵר מִדַּאי עַד שֶׁנִּמּוֹחַ, וְלֹא הָוֵי זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ, דְּקָא מַשְׁמַע לָן דְּבִשְׁלִיקָה אֵינוֹ יוֹצֵא מִתּוֹרַת בְּשׁוּל:

כה אַחַר קָרְבָּן וְאַחַר הַתְּגַלַּחַת, וְתִגַּלַּחַת מְעַכֶּבֶת. רַשׁ"י. וְהַיְנוּ דְּלֹא תָּנֵי הֵתֵּר לְגַלֵּחַ לְפִי שֶׁכְּבָר גִּלַּח שֶׁהֲרֵי גִּלּוּחַ מְעַכֶּבֶת:

כו דְּלְאַחַר גִּלּוּחַ עֲבִיד תְּנוּפָה, אַף כָּאן אַחַר מַעֲשֶׂה יְחִידִי אַחַר קָרְבָּן אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא גִּלַּח, וְתִגַּלַּחַת לֹא מְעַכֶּבֶת. רַשׁ"י. וּבַגְּמָרָא אֵימָא עַד דְּאֵיכָּא תַּרְוַיְהוּ, דְּמַה הָתָם אַחַר הַתְּגַלַּחַת כְּדִכְתִיב אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ, אַף כָּאן נֵימָא אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ. וּמְשַׁנֵּי אִי הָכִי גְּזֵרָה שָׁוָה לְמָה לִי:

כז **הֵתֵּר**. מַשְׁמַע וַדַּאי מִיָּד הֵתֵּר. וְעַיֵּן סוֹף פֶּרֶק ח':

כח דְּשָׁנָה רַבִּי לִדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְקַמָּן [בְּסוֹף הַפֶּרֶק]. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

כט לְפוּם רָהִיטָא כָּתַב כֵּן, דִּסְתָמָא תְּנַן לְעֵיל מִשְׁנָה ג' דְּסוֹתֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּמֵיהוּ בַּגְּמָרָא אָמְרִינַן דִּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סוֹתֵר שִׁבְעָה יָמִים בִּלְבַד, וְטַעְמָא כִּי הֵיכִי דְּנַדְּלֵי שְׂעָרוֹת, דְּקִים לְהוּ לְרַבָּנָן כָּל שִׁבְעָה יוֹמִין אָתְיָא מַזְיָא כְּדֵי לְכוֹף רֹאשׁוֹ לְעָקְרוֹ:

ל וְיֵלִיף לַהּ מִקְּרָא. וּפֵרוּשׁ יָצָא הַיְנוּ מִצְוַת גִּלּוּחוֹ. אֲבָל יְדֵי נְדָרוֹ דְּקָרְבַּן נָזִיר לֹא יָצָא, וּכְדִתְנַן בְּרֵישׁ זְבָחִים שֶׁלֹּא עָלוּ לַבַּעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה. וְהַיְנוּ דְּקָאָמַר אוֹתוֹ זֶבַח לֹא עָלָה לוֹ:

משנה יא

לא דְּהָא אָמַר [לְעֵיל בְּפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ד'] כָּל לְאַחַר מְלֹאת שִׁבְעָה סוֹתֵר. גְּמָרָא:

לב קְצָת יֵשׁ לְדַקְדֵּק מִדְּכָתַב וּמֵתָר לְגַלֵּחַ שֶׁסּוֹבֵר כְּמוֹ שֶׁאֵיתָא לְעֵיל בְּמִשְׁנָה ז' דִּלְרַבִּי יְהוּדָה עִקַּר מִצְוַת הַגִּלּוּחַ אַחַר הַשְׁלָמִים שֶׁקָּרֵב בָּאַחֲרוֹנָה. אֲבָל מִכָּל מָקוֹם קָשֶׁה לָמָּה נַקְטֵיהּ כְּלָל, וְשֶׁנֵּי מִלִּישְׁנָא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּלֹא נַקְטֵי דְּמִצְוָתוֹ קוֹדֶמֶת, וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר מְעַכֵּב נַמִּי:

לג **שֶׁמֵּתָה**. וְנִטְמֵאת עָלֶיהָ. רַשׁ"י:

פרק ז

משנה א

א **לְמַת מִצְוָה**. נָזִיר מְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק דִּלְעֵיל מִדִּכְתִיב גַּבֵּיהּ לְאָבִיו כוּ'. וְהָכִי נַמִי [כְּתִיב] בְּכֹהֵן גָּדוֹל:

ב **נָזִיר כוּ'**. שֶׁקִּדֵּשְׁתּוֹ עֲדִיפָא כֵּיוָן שֶׁהִזְקִיקָתּוּ תּוֹרָה לְהָבִיא קָרְבָּן עַל טֻמְאָתוֹ. תּוֹסָפוֹת:

ג **עוֹלָם**. וַאֲפִלּוּ אָמַר נָזִיר עוֹלָם, מִכָּל מָקוֹם סְתָם נְזִירוּת הֲוֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם. תּוֹסָפוֹת. וְאֶפְשָׁר נַמִי לוֹמַר שֶׁקִּדֵּשְׁתּוֹ לֹא הָיְתָה מֵעוֹלָם אֶלָּא מִשֶּׁנָּזַר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיְתָה עָלָיו קְדֻשַּׁת כֹּהֵן גָּדוֹל אֶלָּא מִשֶּׁנִּתְמַנָּה, מִכָּל מָקוֹם הָיְתָה עָלָיו קְדֻשַּׁת כֹּהֵן הֶדְיוֹט. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ד **עַל אֵלּוּ**. לְמַעוּטֵי עֻצָּם כִּשְׁעֹרָה שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל. גְּמָרָא. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּתָנָא וַהֲדַר מְפָרֵשׁ:

ה דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי, עַל כַּזַּיִת מְגַלֵּחַ עַל עַצְמוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וּבְרֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּאָהֳלוֹת מְפָרֵשׁ לַהּ הָרַ"ב לְנַפֶּל שֶׁלֹּא נִתְקַשְּׁרוּ אֵבָרָיו. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **נָצָל**. לְשׁוֹן הַפְרָשָׁה, כְּמוֹ וַיַּצֵּל אֱלֹהִים [בְּרֵאשִׁית לא]. רַשִׁ"י:

ז וּדְלֹא קָתָנֵי מִלֹּא חָפְנַיִם, נִרְאֶה לִי לְפִי שֶׁאֵין מִדָּרְכּוֹ הָעוֹלָם לְקַח בְּחָפְנָיו רִקָּבוֹן שֶׁל מֵת אֶלָּא בְּתַרְוַד וְכַיּוֹצֵא בּוֹ:

ח **מַגָּעָן**. חוּץ מִן הָרֶקֶב, שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּמַגָּע, שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּגַּע בְּכֻלּוֹ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ גּוּף אֶחָד. הָרַמְבַּ"ם:

ט **עַל אֵלּוּ**. לְמַעוּטֵי סְכָכוֹת וּפְרָעוֹת. גְּמָרָא. וְתָנָא וַהֲדַר מְפָרֵשׁ. תּוֹסָפוֹת:

י **וּמֵבִיא כוּ'**. לֹא גָּרְסִינַן בַּמִּשְׁנָה, דְּבַגְּמָרָא מְבַעְיָא לֵיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִפְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּמֵבִיא אֶת קָרְבְּנוֹתָיו, מִכָּל מָקוֹם שְׁמַע מִנַּהּ דְּלָא גָּרְסִינַן לֵיהּ. וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת:

משנה ג

יא **בֵּית הַפְּרָס**. וְאַף טֻמְאַת בֵּית הַקְּבָרוֹת תְּנַן בְּפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ה' דְּאֵינָהּ סוֹתֶרֶת, אֲבָל לְאוּ מִלְּתָא פְּסִיקָא הִיא, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְהִטַּמְּאוֹת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת בַּמֵּתִים דִּלְשֶׁם וְיִסְתּוֹר, לְפִיכָךְ לֹא תָּנֵי לֵיהּ הָכָא:

יב **אֶרֶץ הָעַמִּים**. שֶׁנָּזַר בָּאָרֶץ וּבְתוֹךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ יָצָא לְאֶרֶץ הָעַמִּים וְנִכְנַס. וְהָא דְּתָנַן בְּפֶרֶק ג' מִשְׁנָה ו' מִי שֶׁנָּזַר כוּ' וְאַחַר כָּךְ בָּא לְאֶרֶץ בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים נָזִיר בִּתְחִלָּה וְסוֹתֵר הַקּוֹדְמִין, הָתָם טַעְמָא לְפִי שֶׁעָשָׂה נְזִירוּתוֹ בְּחוּץ לָאָרֶץ כוּ'. רַשִׁ"י. וְטֻמְאַת אֶרֶץ הָעַמִּים

הָיְתָה נוֹהֶגֶת בְּזְמַן הַבַּיִת מִפְּנֵי שֶׁהָעַמִּים בַּיָּמִים הַקַּדְמוֹנִים לֹא הָיוּ נִזְהָרִים לְקַבֵּר מֵתֵיהֶם בְּמָקוֹם מְיֻחָד, וְכָל מִדְרַךְ כַּף רֶגֶל הָיָה סְפֵק קֶבֶר:

יג וּכְפֵרוּשׁ רַשְׁ"י. וּבְמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ב' דְּאָהֳלוֹת מְפָרֵשׁ כְּפֵרוּשׁ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל:

יד לַאֲפוֹקֵי מֵרַבִּי עֲקִיבָא דְּסוֹף פִּרְקִין. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לֹא אִיצְטְרִיךְ, דְּהָא מֵרִישָׁא דִּתְנַן עַל חֲצִי לֹג דָּם שְׁמַע מִנַּהּ דְּעַל רְבִיעִית דָּם לֹא. גְּמָרָא:

טו צָרִיךְ עִיּוּן לִישָׁנָא דִּוּרַבָּע. וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ וְאוֹהֶל רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנִּגַּע בְּאוֹהֶל הַמֵּת, אוֹ אִם הֶאֱהִיל עַל רֹבַע עֲצָמוֹת וְהוּא עִנְיָן מַה שֶּׁאָמַר וְרֹבַע:

טז דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לֹא אִיצְטְרִיךְ לְמִתְנֵיהּ, דְּמַאי שְׁנָא מֵרִישָׁא דִּתְנַן וְעַל חֲצִי קַב, שְׁמַע מִנַּהּ דְּעַל רֹבַע לֹא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **הַנּוֹגְעִים**. פֵּרוּשׁ בְּעוֹדָם נוֹגְעִים, שֶׁאֵינָן מְטַמְּאִין טֻמְאַת שִׁבְעָה [בִּכְלִי שֶׁטָּף] אֶלָּא בְּחִבּוּרִין. הָרַאֲבַ"ד. וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאֵין צָרִיךְ חִבּוּרִין לְשׁוּם כְּלִי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יח **גָּמְרוּ**. צָרִיךְ עִיּוּן לָמָּה לִי לְמִתְנֵי יְמֵי גָּמְרוּ, דְּלִיכָּא לְמֵימַר דְּסוֹתֵר, דְּאִם כֵּן מַאי נָפְקָא מִנַּהּ בְּמַה שֶּׁיְּמֵי סְפָרוּ אֵינוֹ סוֹתֵר, הָא כְּבָר סָתַר מִשָּׁעָם יְמֵי גָּמְרוּ. תּוֹסְפוֹת:

יט **אֵין כּוּ**'. לְפִי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ וְכִי יִטְמָא לְנֶפֶשׁ אֶלָּא וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו, עַד שֶׁיִּטַּמֵּא מִטֻּמְאוֹת שֶׁהֵן מַעֲצְמוֹ שֶׁל מֵת. הָרַמְבַּ"ם:

כ וּמַשְׁמַע דְּאַאֵינָךְ כֻּלְּהוּ קַאֵי. וּבְאָרֵץ הָעַמִּים מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּדַוְקָא לְמִתְטַמֵּא בְּגוּשָׁהּ וְלֹא בַּאֲוִירָהּ. וּבְאוֹהֶל וּבְכֵלִים לְהָרַמְבַּ"ם אֵין צָרִיךְ הֶזֵּיהּ כוּ'. וּבַתּוֹסְפוֹת נֶחְלְקוּ, רַבֵּנוּ תַּם סוֹבֵר דְּבִכְלֵי מַתָּכוֹת צָרִיךְ הֶזֵּיהּ, וְרַבֵּנוּ חַיִּים כֹּהֵן הֵשִׁיב לוֹ אֵיזֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי, דְּכָל שֶׁהַנְּזִיר מְגַלֵּחַ הַכֹּהֵן מֵזֶהֶר עָלָיו:

כא **וּמַתְחִיל כּוּ**'. וְהוּא שֶׁתְּהֵא נְזִירוּת מְרֻבָּה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בּוֹ גְּדוּל שֵׁעָר שְׁלֹשִׁים יוֹם לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּלְּחָה בְּתִגְלָחוֹת שְׁתַּיִם שֶׁל מְצֹרָע. רַשְׁ"י:

משנה ד

כב **אֵינוֹ דִּין כּוּ**'. וְהוּא הַדִּין דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר עַל אָהֳלוֹת דִּלְרַבִּי עֲקִיבָא אִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא, אֶלָּא מִשּׁוּם דִּלְגַבֵּי שְׁעֹרָה דְּקָמְיְתֵי לֵיהּ מִנַּהּ מִקַּל וָחֹמֶר לֹא מָצֵי אָמַר עַל אָהֳלוֹת, לֹא אָמַר נַמֵּי גַּבֵּי רְבִיעִית דָּם. רַשְׁ"י:

כג וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהָא דְּאָמְרָן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה ב' דַּחֲצִי לֹג דַּם הֲלָכָה הִיא כִּדְמַשְׁמַע מִפֵּרוּשׁ הָרַ"ב, דְּזֶהוּ דַּוְקָא לְעִנְיַן אֹהֶל. וּלְרַשְׁ"י שֶׁכָּתַב בְּסָמוּךְ, לֵית לֵיהּ לְרַבִּי עֲקִיבָא הֲלָכָה כְּלָל:

פרק ח

משנה א

א **אֶחָד**. דְּאוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ כְּתִיב, מִכָּל מָקוֹם. רַשְׁ"י:

ב לְהַרְמְבַּ"ם בְּאוֹתוֹ חָצֵר אוֹ בַּיִת. וּלְהָרַאֲבַ"ד בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד:

ג לֹא מֵהָכָא יָלְפִינַן אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּמִשְׁנָה י"ז פֶּרֶק ד' דְּטָהֳרוֹת (וְהוּא מְבֹאָר בַּתּוֹסָפוֹת בְּחֻלִּין דַּף ט' ב' דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הִלְכָתָא גְּמִירֵי לָהּ, וּבָרִישׁ נִדָּה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְהִלֵּל. וְעַיֵּן בְּחִבּוּרֵינוּ פִּתְחֵי נִדָּה פּוֹתֵחַ... שֶׁכָּתַבְתִּי בִּשְׁנֵי אֲפָנִים לְיַשֵּׁב קֻשְׁיוֹת הַתּוֹסָפוֹת עַל נָכוֹן בְּעֶזְרַת ה'), וּלְהָכִי כָּתַב כְּסֵפֶק כוּ':

ד **מְגַלְּחִין**. אִם הֵם נָשִׁים אוֹ קְטַנִּים. דְּאִלּוּ גְּדוֹלִים אֵין מְגַלְּחִין, מִשּׁוּם דַּאֲסוּרִים בְּהַקָּפַת הָרֹאשׁ מִסָּפֵק. גְּמָרָא:

ה **קָרְבַּן כוּ'**. וְאַף עַל גַּב דִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד סְפֵקוֹ טָמֵא מִדְּאוֹרַיְתָא אֵין לְטַמֵּא שְׁנֵיהֶן מִכֹּחַ זֶה וְלֵיתוּ שְׁנֵיהֶם קָרְבַּן טֻמְאָה, כֵּיוָן דְּמִמַּה נַּפְשָׁךְ חַד מִנַּיְהוּ טָהוֹר, דְּמִסּוֹטָה יָלְפִינַן, וְלֹא יָלְפִינַן אֶלָּא דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת. הָרַ"שׁ:

ו **טָהֳרָה**. קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה שֶׁנַּעֲשׂוּ כְּבָר. תּוֹסָפוֹת:

ז רְצוֹנוֹ לוֹמַר בַּגְּמָרָא דַּף י"ח. וְיַלְפִי לְהוּ הָתָם מִקְּרָא. וְעוֹלַת הָעוֹף, אִי בָּעֵי מֵיתֵי לָהּ לְשֵׁם נְדָבָה, וְאִי בָּעֵי לֹא מֵיתֵי לָהּ כְּלָל, כֵּיוָן דְּדוֹרוֹן בָּעָלְמָא הִיא לֹא מְעַכְּבָא. רַשְׁ"י:

ח **בְּהֵמָה**. כְּדֵי לְגַלֵּחַ עַל אֶחָד מִן הַדְּמִים, שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוּא סָפֵק טָמֵא בְּסוֹף שְׁלֹשִׁים אֵינוֹ רַשַּׁאי לְגַלֵּחַ בְּלֹא הֲבָאַת קָרְבְּנוֹתָיו. וְחַטָּאת אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִיא, שֶׁאֵין חַטַּאת בְּהֵמָה בָּאָה מִן הַסָּפֵק, וּשְׁלָמִים טְעוּנִים לֶחֶם וּזְרוֹעַ בְּשֵׁלָה, וְאֵין שְׁלָמִים כָּאֵלּוּ בָּאִים נְדָבָה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ב

ט מוֹקֵי לָהּ בַּגְּמָרָא בְּאִשָּׁה וְקָטָן דְּלָאו בְּנֵי חִיּוּבָא דְּהַקָּפַת רֹאשׁ נִינְהוּ כְּדִלְעֵיל:

י וְהֵם נַעֲשִׂים בַּחוּץ וְלֹא הָוֵי בְּהוּ מִשּׁוּם חֻלִּין בָּעֲזָרָה. גְּמָרָא:

יא דְּאִלּוּ חַטָּאת וּשְׁלָמִים לֹא כְּדִלְעֵיל וְעוֹד דְּהָכָא דִּסְפֵק מְצֹרָע הוּא וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָנִיף, וְשַׁלְמֵי נָזִיר טְעוּנוֹת תְּנוּפָה. תּוֹסָפוֹת:

יב לְפִי שֶׁאֵינוֹ מִתְנָאֵי טָהֳרָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בֵּין תִּגְלַחַת לְתִגְלַחַת אֶלָּא שִׁבְעָה יָמִים וְלֹא יוֹתֵר. אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה פָּחוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

יג וְעָשִׂיר שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּקָרְבַּן עָנִי כֵּיצַד יַעֲשֶׂה, יִכְתֹּב נְכָסָיו לְאַחֵר וּמַבִּיא קָרְבַּן עָנִי. תּוֹסָפְתָּא:

יד כָּךְ הֵשִׁיב רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לְתַלְמִידָיו, לְפִי שֶׁאֵינָן שָׁוִין, דְּגִלּוּחַ חִלּוּטוֹ שֶׁל מְצֹרָע לְגֹדֶל שֵׂעָר שֶׁל יְמֵי סְפוּרוֹ, וְגִלּוּחַ נָזִיר טָהוֹר לְהַעֲבִיר דְּאֵינוֹ צָרִיךְ עוֹד גִּדּוּל, וְגִלּוּחַ דִּימֵי

סָפְרוּ שֶׁהוּא גַּם כֵּן לְהַעֲבִיר מִכָּל מָקוֹם גִּלּוּחוֹ לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, שֶׁהֲרֵי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְגַלֵּחַ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי מֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו. וְגִלּוּחַ דְּנָזִיר טָהוֹר אַחַר זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדָּמִים וְגִלּוּחַ דְּנָזִיר טָמֵא שֶׁהוּא גַּם כֵּן קוֹדֶם זְרִיקַת אֶחָד מִן הַדָּמִים, מִכָּל מָקוֹם אֵינָם שָׁוִים, דִּמְצֹרָע לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם כְּדִכְתִיב [וַיִּקְרָא יד] בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ [וְגוֹ'] וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר. וְנָזִיר טָמֵא אַחַר בִּיאַת מַיִם כְּדִכְתִיב [בְּמִדְבַּר ו] וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ, מַשְׁמַע לְאַחַר טָהֳרָה, דִּמְגַלֵּחַ לְאַחַר בִּיאַת מַיִם:

טו **אַחַר כו'**. הִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּהַתְנַן בְּמַשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' שֶׁמִּי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת מְגַלֵּחַ הָרִאשׁוֹנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד וְהַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים וְאֶחָד, וְאִם כֵּן לֹא הָיָה אוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים עַד יוֹם שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם שֶׁהוּא יוֹם הַבָּאַת קָרְבְּנוֹתָיו בַּיּוֹם שֶׁאַחַר יוֹם הַתִּגְלַחַת, וְתֵרְצוּ דְּכֵיוָן [דְּתָנַן לְעֵיל] שֶׁאִם גִּלַּח בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים דְּיָצָא, שְׁמַע מִנַּהּ דְּמִדְּאוֹרַיְתָא מְגַלֵּחַ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהָכָא מִשּׁוּם אֲכִילַת קָדָשִׁים הֵקֵלּוּ בִּשְׁנֵי תִּגְלָחוֹת רִאשׁוֹנוֹת. וְכָתְבוּ דִּלְפִי זֶה אוֹכֵל בְּיוֹם שִׁשִּׁים גּוּפֵיהּ, דְּהָא תְּנַן הָתָם אִם גִּלַּח הַשְּׁנִיָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁים חָסֵר אֶחָד יָצָא. וְאַחַר, לָאו דַּוְקָא כו'. וְדַעַת הָרַ"ב נִרְאֶה דְּאַחַר שִׁשִּׁים דַּוְקָא, וְטַעְמָא לְפִי שֶׁאָמְרוּ שֶׁיְּהֵא נָזִיר שְׁתֵּי נְזִירִיּוֹת שְׁלֵמוֹת דְּהַיְנוּ שְׁתֵּי פְּעָמִים שְׁלֹשִׁים, וְהוֹאִיל וְכֵן הַתִּגְלַחַת רִאשׁוֹנָה (יָכוֹל) [צָרִיךְ] לְגַלְּחָהּ כְּדִין כָּל תִּגְלַחַת נָזִיר שֶׁמְּצוָתָהּ לְכַתְּחִלָּה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד. וְהַיְנוּ דִּכְתַב וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים כו', אֲבָל הַשְּׁנִיָּה מְגַלְּחָהּ בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁים, וְהַיְנוּ דִּכְתַב שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמְגַלֵּחַ, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמַר, וּמְגַלֵּחַ בְּיוֹם הַשְּׁלֹשִׁים עַצְמוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם**. לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּדִבְרֵי הָרַ"ב דְּאַחַר שִׁשִּׁים דַּוְקָא וְיוֹם הַגִּלּוּחַ הוּא בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁים, וְנִמְצָא שֶׁמְּחַשֵּׁב לִנְזִירוּת הַשְּׁלִישִׁי מִיּוֹם הַשִּׁשִּׁים לְפִי שֶׁעוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן, וְנִמְצָא [שֶׁתִּגְלַחַת] הַשְּׁלִישִׁית בְּיוֹם תִּשְׁעִים וְהָרְבִיעִי בְּיוֹם מֵאָה וְעֶשְׂרִים, וּבוֹ בַּיּוֹם מֻתָּר לִשְׁתּוֹת יַיִן כו'. וְאַחַר, לָאו דַּוְקָא. וְאַיְדֵי דְּרֵישָׁא נָקְטֵיהּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ט

משנה א

א וְכִי תֵימָא אַמַּאי יֵשׁ לָהֶן נְזִירוּת, בַּגְּמָרָא מַפִּיק לָהּ מִקְּרָא דִּכְתִיב וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, לְרַבּוֹת אֶת הָעֲבָדִים, וְלֹא תֵּילַף לַהּ מִשְּׁאָר נְדָרִים:

ב קָשֶׁה מַאי שְׁנָא שְׁבוּעוֹת מִנְּדָרִים כו'. וּמַסְקִינַן וְנִרְאֶה וַדַּאי שֶׁגְּרְסָא אַחֶרֶת הָיְתָה לְהָרַ"ב בַּגְּמָרָא. וְטַעְמָא רַבָּה נִרְאֶה לִי לְחַלֵּק בֵּין נְדָרִים לִשְׁבוּעוֹת, שֶׁהַנְּדָרִים אִסּוּר חֻפְצָא עָלֶיהָ וְהַשְּׁבוּעוֹת אָסַר נַפְשֵׁיהּ אַחֻפְצָא, וּלְפִיכָךְ שְׁבוּעוֹת דְּאוֹסֵר נַפְשֵׁיהּ וְאֵין לוֹ רְשׁוּת לְעַצְמוֹ

אֵין חִלִּין כְּלָל אֵיזֶה שְׁבוּעָה שֶׁתִּהְיֶה, אֲבָל נְדָרִים שֶׁאוֹסֵר הַחֵפֶץ עָלָיו, כְּשֶׁאֵין לְרַבּוֹ שׁוּם הֲרָעָה בָּזֶה הַנֶּדֶר, שֶׁפִּיר נָאֶסֶר הַחֵפֶץ עָלָיו:

ג **וְאֵינוֹ כּוֹפֶה כוּ'**. פֵּרוּשׁ הַכְּפִיָּה לְחוּדָא לֹא מַהֲנֵיָא אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁגַּם כֵּן יְבַטְּלֶנּוּ בְּלִבּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק י' דִּנְדָרִים:

ד לְפִי זֶה, הֵפֵר לְאִשְׁתּוֹ הֵפֵר עוֹלָמִית, פֵּרוּשָׁא קָא מְפָרֵשׁ. וְזֶה לְשׁוֹן רַשִׁ"י, חֹמֶר בָּעֲבָדִים מִבַּנָּשִׁים שֶׁהוּא מֵפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ וְאֵיזֶה חֹמֶר בָּעֲבָדִים מִבַּנָּשִׁים, שֶׁאִם הֵפֵר לְאִשְׁתּוֹ הֵפֵר לָהּ עוֹלָמִית:

ה שֶׁקִּבֵּל עָלָיו, וּמַתְחִיל וּמוֹנֶה כְּבַתְּחִלָּה, וְאִם מָנָה קְצָת בִּפְנֵי רַבּוֹ, מַשְׁלִים אֶת הַשְּׁאָר. רַשִׁ"י:

ו **וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר וְכוּ'**. וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק כְּרַבִּי מֵאִיר. וְהָרַאֲבַ"ד הִשִּׂיג דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסֵי הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי:

משנה ב

ז וּמַשְׁמַע דְּאִלּוּ קֶבֶר הַתְּהוֹם לֹא הָיְתָה יְדוּעָה מִקֶּרֶי. וְכֵן הוּא בְּהֶדְיָא בַּגְּמָרָא. וְתֵימַהּ לִי שֶׁהֲרֵי נוֹדַע לְמִי שֶׁקִּבְּרוּהוּ שָׁם [בְּפֶרֶק ז' דִּפְסָחִים] וְהַתּוֹסָפוֹת כָּתְבוּ וְאִיכָּא לְמֵימַר כְּגוֹן שֶׁנָּפַל בַּקֶּבֶר וָמֵת:

ח בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ז' דִּפְסָחִים כָּתַב דִּלְאַחַר שֶׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה, מַשְׁמַע דְּלֹא אִכְפַּת לָן בַּגִּלּוּחַ כוּ'. וְנִרְאֶה שֶׁהָרַ"ב סוֹבֵר כִּלְשׁוֹן אַחֵר שֶׁפֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, דִּבְטֻמְאַת הַתְּהוֹם אֲפִלּוּ רַבָּנָן מוֹדוּ דִּנְזִרַק אֶחָד מִן הַדְּמִים סַגִּי. וּמֵיהוּ לְשׁוֹן הָרַ"ב בִּפְסָחִים אֵינוֹ מְדֻקְדָּק. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **טָמֵא**. דִּסְפֵק טֻמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד סְפֵקוֹ טָמֵא. תּוֹסָפוֹת:

י בְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק ד' דִּטְהֳרוֹת וְעַיֵּן שָׁם:

יא **מְשֻׁקָּע**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וּכְבָר הִגִּיעַ לְךָ מִזֶּה הַמָּקוֹם עִנְיַן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מָצוּי לְזִכָּרוֹן תָּמִיד, וְהוּא שֶׁהַמֵּת כְּשֶׁנִּמְצָאהוּ בְּעִנְיַן [שֶׁאָפְשָׁר] שֶׁלֹּא יָדַע אוֹתוֹ שׁוּם אָדָם בָּזֶה הַמָּקוֹם, הִנֵּה אֲנַחְנוּ נַחְשְׁבֵהוּ בְּמַדְרֵגַת טֻמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁנִּמְצָא מִי שֶׁיֵּדַע כוּ'. וְאִם נִמְצָאֵהוּ מְגֻלֶּה וְנִרְאֶה, לֹא נֹאמַר אוּלַי לֹא עָבַר שׁוּם אָדָם עָלָיו וְלֹא רָאָהוּ וְאֵין מִי שֶׁיֵּדְעֵהוּ, אֶלָּא נֹאמַר שֶׁכְּבָר נוֹדַע וְאֵינָהּ טֻמְאַת הַתְּהוֹם:

יב וְכֵן פֵּרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת. וְאֵין לְשׁוֹן הַתַּנָּא סוֹבֵל פֵּרוּשׁ זֶה. וּמִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה שֶׁהוּא טַעַם לָמָּה נֵלֵךְ אַחַר הַחֲזָקוֹת, וְזֶה לְפִי שֶׁאִם לֹא נֵלֵךְ אֶלָּא נֹאמַר שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִמַּה שֶׁהָיָה מֻחְזָק בּוֹ לֹא נוּכַל לַעֲמֹד בְּשׁוּם עִנְיָן, שֶׁכְּשֶׁתֹּאמַר אֶפְשָׁר שֶׁהוּא כֵּן תּוּכַל כְּמוֹ כֵן

לוֹמַר בְּהֶפֶךְ, שֶׁהָאֶפְשָׁרִים אֵין לָהֶם תַּכְלִית שֶׁנּוּכַל לַעֲמֹד בְּשׁוּם אֶחָד מֵהֶם, וְזֶהוּ שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר, כְּלוֹמַר שֶׁאֵין עֲמִידָה בַּדָּבָר הָאֶפְשָׁרִי וּכְאִלּוּ יֵשׁ לוֹ רַגְלַיִם לַהֲלוֹךְ תָּמִיד:

משנה ג

יג שֶׁלְּשֵׁם קְבוּרָה נִקְבַּר שָׁם. אֲבָל יָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ כָּאן קֶבֶר וְלֹא נוֹדַע אִי לְשֵׁם קְבוּרָה אִי לְפִי שָׁעָה, לֹא מִקְרֵי מְצוּי. תּוֹסָפוֹת:

יד שֶׁאִם מָצָא אֶחָד מְגֻיָּד אוֹ שִׁלְשְׁתָּן מְגֻיָּדִים אָמְרִינַן דְּהָכִי אִתְרַמְּי שֶׁנֶּהֶרְגוּ לְשֵׁם וְנִקְבְּרוּ שָׁם שֶׁלֹּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְלֹא מַחֲזִקִינַן לֵהּ בִּשְׁכוּנַת קְבָרוֹת אֶלָּא נוֹטְלָן וְאֶת תְּבוּסָתָן. רַשְׁ"י. וְתוֹסָפוֹת מְפָרְשֵׁי כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּמֵת שֶׁחָסַר אֵין לוֹ תְּבוּסָה וְאֵין לוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת, וְשֶׁמָּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הוּא. עַד כָּאן:

טו **תְּבוּסָתָן**. הָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ תְּבוּסָה הַמָּקוֹם שֶׁמִּתְגַּלְגֵּל בּוֹ. נִגְזַר מִלָּשׁוֹן מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ [יְחֶזְקֵאל טז]:

טז שֶׁנַּעֲשָׂה מֵחֲמַת הַדָּם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ וּמֵחֲמַת מֹהַל שֶׁיָּצָא מִן הַמֵּת. רַשְׁ"י:

יז דְּאָמְרִינַן כְּשִׁעוּר שָׁלֹשׁ אֲצְבָּעוֹת נִבְלָע בַּקַּרְקַע. רַשְׁ"י:

יח כְּלוֹמַר דְּאִלּוּ נִקְבָּרִין רְצוּפִין בְּפָחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אֵיכָא לְמֵימַר דְּעַל יְדֵי הַדּוֹחַק נִקְבְּרוּ לְשֵׁם עַל מְנָת לְפַנּוֹתָן הַיּוֹם וּלְמָחָר כוּ'. וּמְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ תָּם דְּהָנֵי שְׁלֹשָׁה הַיְנוּ שְׁנַיִם לָרֹחַב וְאֶחָד לָאֹרֶךְ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יט כְּלוֹמַר אֲבָל בְּבָבָא בַּתְרָא פֶּרֶק ו' גָּרְסִינַן לַהּ. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כ וּלְפִי זֶה הֶחָצֵר עוֹדֵף אַמָּה מִכָּאן וּמִכָּאן, שֶׁאֵין אֹרֶךְ הַמְּעָרָה כְּנֶגֶד הֶחָצֵר אֶלָּא רָחְבָּהּ:

כא וּלְשׁוֹן גְּמָרָא, כְּגוֹן שֶׁבְּדַק בַּאֲלַכְסוֹנָהּ, וּפֵרֵשׁ רַשְׁבַּ"ם שֶׁבְּדַק מְעָרָה רִאשׁוֹנָה בַּאֲלַכְסוֹנָהּ כְּדֵי שֶׁיִּמְצָא יָפֶה אֶת הַמֵּתִים, שֶׁאִם זֶה נִמְשָׁךְ לִפְנִים מִזֶּה אוֹ הָאֶחָד מִן הַמֵּתִים קָצָר וְהָאֶחָד אֹרֶךְ, הֲרֵי נָקֵל לְמָצֹא כֻּלָּן בַּאֲלַכְסוֹן. הָר"ש:

כב וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם, אֲלַכְסוֹנָהּ שֶׁל מְעָרָה יוֹתֵר מִשֶּׁבַע אַמּוֹת, לָכֵן לָקַח הוּא שִׁמְנָה לְחֻמְרָא. עַד כָּאן. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב אֵיכוּת הַחֶשְׁבּוֹן:

כג וְתַנָּא לְשׁוֹן קָצָר נָקֵט בְּדִיקַת עֶשְׂרִים אַמָּה, לְאַשְׁמְעִינַן דְּאֹרֶךְ שְׁתֵּי מְעָרוֹת וְחָצֵר לֹא הָיוּ אֶלָּא עֶשְׂרִים אַמּוֹת. וּמְדַעְתָּךְ צֵא וּבְדֹק בְּדִיקוֹת עֶשְׂרִים טוּבָא בְּכָל צַד דְּאִיכָּא לְסַפְּקִינְהוּ. הָרַשְׁבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

כד וּלְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם לְעֵיל אוֹת י"ב הָכִי קָאָמַר, שֶׁחֲזָקַת הַשָּׂדֶה מֻחְזֶקֶת לִשְׁכוּנַת קְבָרוֹת, וְלָמָּה נֵלֵךְ אַחַר הַחֲזָקָה וְלֹא נֹאמַר שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא קֶבֶר זֶה שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר הָאֶפְשָׁרִי וְיֵלֵךְ לְלֹא תַּכְלִית, וּלְפִיכָךְ נַעֲמִיד עַל הַחֲזָקָה:

משנה ד

כה אֲלִיבָּא דְּכֻלֵּי עָלְמָא מְפָרֵשׁ. אֲבָל לַחֲכָמִים [וַאֲפִלּוּ] בְּאֶחָד שֶׁבָּא בִּשְׁנֵי נְגָעִים כִּדְתָנַן בְּמִשְׁנָה ד' פֶּרֶק ה' דִּנְגָעִים:

כו כִּדְיָלְפִינַן לֵיהּ מִקְּרָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דִּכְרֵתוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כז וְלִסְפּוֹר שִׁבְעָה נְקִיִּים וְלִטְעֹן בִּיאַת מַיִם חַיִּים:

כח אֲבָל לֹא עִם הַשְּׁלִישִׁית לַקֻּרְבָּן, כַּמְפֹרָשׁ בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ב' דְּזָבִים:

כט כְּרַבָּנָן דְּזָבִים שָׁם. דִּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דַּוְקָא לִרְבִיעִית:

ל **אָנְסוֹ**. כְּמוֹ מַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וְהָנָךְ שֶׁבַע דְּאָמְרִינַן שֶׁמַּרְגִּילִין זִיבוֹת, טָמֵא מִשֶּׁנִּזְקַק לַטֻּמְאָה. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב וּבְכֻלָּל זֶה אִם הֵכָּה עַל גַּבָּיו אוֹ נִפְחַד:

לא כְּדִתְנַן בְּזָבִים שָׁם וּפֵרֵשׁ הָרַ"ב דְּהַאי זִיבָה מֻחֶמֶת חוּלְשָׁא דְּקָרֵי הוּא כוּ'. וְנִרְאֶה דְּסְבִירָא לֵיהּ דַּהֲוֵי בִּכְלַל חֹלִי שֶׁבַּשִּׁבְעָה דְּרָכִים וּלְהָכִי לֹא תָּנֵי בִּשְׁמֹנָה דְּרָכִים. אֲבָל קָשֶׁה לִי דְּמַאי וּסְפֵּקוֹ וְקָרֵיוֹ סָפֵק, קָרֵי הֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בַּאֲרִיכוּת. וּמַסִּיק דְּפֵרוּשׁ דְּסָפֵקוֹ הוּא כְּשֶׁמָּצָא עַל בִּגְדוֹ זִיבָה וְקָרֵי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בָּא הַזִּיבָה לְבַדּוֹ וְסוֹתֵר שִׁבְעָה, אוֹ בָּאוּ יַחַד וְלֹא יִסְתֹּר אֶלָּא יוֹמוֹ. וּפֵרוּשׁ דְּקָרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הָרַ"ב. וְאִם כֵּן אֵינָם עִנְיָן אֶחָד. וְאֵין בִּי כֹּחַ לְיַשֵּׁב לְשׁוֹן הָרַ"ב:

לב וְהִקְשָׁה הָרַ"שׁ דְּהָא רַבָּנָן וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּקְרָאֵי פְּלִיגֵי כוּ' [וְתֵרֵץ דְּאַסְפֵּקוֹ לְחַדָּא קָאֵי]. וְלִי נִרְאֶה דְּאַאֲנָסוֹ קָאֵי. וְטַעְמָא דִּקְרָא קָדָרִישׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לג **שָׁרַגְלַיִם**. בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ע"ח פְּלִיגֵי בְּפֵרוּשׁ דִּקְרָא, וַאֲפִלּוּ הָכִי קָאָמַר שָׁרַגְלַיִם לַדָּבָר לְהַכְרִיחַ סְבָרָתוֹ שֶׁדּוֹרֵשׁ הַמִּקְרָא [לְפָטְרוֹ]. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דְּקָאֵי אַתַּנָּא קַמָּא, וּכְלוֹמַר שָׁרַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁמֵּת מֻחֶמֶת מַכָּה זוֹ, דְּהָא אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

לד **שְׁמוּאֵל**. לְכָאוֹרָה נִרְאֶה מִדְּיָלִיף לֵיהּ מִשִּׁמְשׁוֹן, שֶׁנְּזִירוּתוֹ הָיְתָה כִּנְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק קַמָּא. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי נְזִיר עוֹלָם הָיָה, וְהָאוֹמֵר הֲרֵינִי כִּשְׁמוּאֵל הֲרֵי זֶה נְזִיר עוֹלָם. וְנִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן דִּשְׁבוּעוֹת דַּף ל"א דִּסְבִירָא לְהוּ דּוֹן מִנַּהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ. וּלְעֵיל תְּנַן דְּאִיכָּא בֵּינֵיהוּ דְּשִׁמְשׁוֹן וּנְזִיר עוֹלָם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

לה **כְּדִבְרֵי**. כָּךְ דִּבְרֵי רַבִּי נְהוֹרַאי. רַשׁ"י:

לו **בְּשִׁמְשׁוֹן כוּ'**. כִּדְכְתִיב [שׁוֹפְטִים יג] כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן הַבֶּטֶן. רַשׁ"י:

לז **אֶלָּא כוּ'**. כְּלוֹמַר בִּשְׁמוּאֵל לֵיכָּא לְפָרֵשׁ מוֹרָה אֶלָּא שֵׂעָר וְדָם, דְּהָכִי כְּתִיב קְרָא [שְׁמוּאֵל א א] וּנְתַתִּיו לַה' כָּל יְמֵי חַיָּיו וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה כוּ', שֶׁמַּשְׁמָעוּתוֹ שֶׁיִּהְיֶה לַה', שֶׁעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם יִהְיֶה עָלָיו וְלֹא עֹל מוֹרָא בָּשָׂר וְדָם. וְהֵשִׁיבוֹ רַבִּי נְהוֹרַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה

כֵּן, שֶׁהֲרֵי מָצִינוּ שֶׁכְּבָר הָיָה עָלָיו מוֹרָא בָּשָׂר וְדָם. וּלְפִי שֶׁנֶּחְלְקוּ בּוֹ אִם הָיָה נָזִיר, לְפִיכָךְ לֹא סִדְּרוֹ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ אֶלָּא בְּסוֹף הַמַּסֶּכְתָּא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: